Maros megye legolvasottabb napilapja!

NÉPÚJSÁG

2026. október 9., péntek
LXXVIII. évfolyam
227. (22387.) sz.
Ára: 5[00] lej
(előfizetőknek 3[00] lej)

KÖZÉLETI NAPILAP

25 év emlékei a Sapientián

Mégis lett magyar nyelvű mérnökképzés Marosvásárhelyen!

Dr. Tonk Márton, dr. Dávid László, dr. Kása Zoltán, dr. Szép Sándor, dr. Hollanda Dénes (balról jobbra) Fotó: Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar

Október 1-jén, csütörtökön közösségi nappal indította jubileumi programsorozatát a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Az évforduló alkalmából feleleventették többek között az egyetem létrehozásának körülményeit és a Hallgatói Önkormányzat megalakulását, és ízletes bográcsételek is készültek.

Szeredai Vivien

A jubileumi program részeként a nap folyamán két kerekasztal-beszélgetésre is sor került. 14 órakor sapientiás történelemóra kezdődött, amelynek keretében az egyetem történetének fontosabb pillanatait, meghatározó személyiségeit és közösségi emlékeit idézték fel. A beszélgetés résztvevői *dr. Dávid László* egyetemi tanár, rector emeritus,

(Folytatás a 4. oldalon)

Ne feledje

idejében megújítani előfizetését!

Ha előfizet, biztosan kézhez kapja, **olcsóbban,** mint ha megvásárolná!

25 éves az építészkamara

Az építészet világnapja alkalmából az országban működő 22 építészkamara olyan rendezvényeket szervezett, amelyek lehetőséget adnak a párbeszédre arról, hogyan növelhető az építészet minősége településeinken a következő években.

4.

Önkéntesprogram a filharmóniánál

Olyan fiatalok találkozhatnak egymással, akiket érdekel a zene, illetve a kultúra, és közösen dolgozhatnak a hangversenyek sikeres lebonyolításán.

17.

AKTUÁLIS

Betépett vihar a biliben

Benedek István

Már azelőtt élénk politikai ellenállást kavart egy törvénymódosítási javaslat, mielőtt egyáltalán az érdemi vitáig eljutott volna a parlamentben. Így szinte borítékolható, hogy el fogják kaszálni, pedig komoly előrelépést jelenthetne.

Nem mindennapi, hogy egy liberális, egy progresszív és egy szocdemből függetlenné lett törvényhozó együtt szignózzon egy törvénymódosító javaslatot. Ez a jogszabály a kábítószer-fogyasztás terén érvényben levő rendelkezéseken módosítana. Többek között enyhébben büntetné a fogyasztást, és más változásokat is hozna. Az előterjesztők azzal

(Folytatás a 3. oldalon)

naptár

OKTÓBER

9

PÉNTEK

7:31 6:02
18:48 18:00

A nappal hossza: **11** óra **17** perc

Ma **DÉNES**, holnap **GEDEON**, vasárnap **BRIGITTA** napja

Az év **282.** napja, hátravan **83** nap

Isten éltesse!

GEDEON: héber eredetű bibliai név, jelentése megfejtetlen, egyesek szerint kétélű kard, kardforgató.
BRIGITTA: kelta (ír) eredetű női név, jelentése: magasztos.

IDŐJÁRÁS

Elvétve zápor

Hőmérséklet:
max.: .... **24 °C**
min.: ..... **7 °C**

VALUTAÁRFOLYAM

BNR: **2026. október 8.**

1 €	**5,3470 lej**
1 $	**4,7814 lej**
100 Ft	**1,4577 lej**
1 g arany	**633,4893 lej**

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!

Elfogadunk előfizetést lapunkra a következő hónapra a Népújság szerkesztőségében: Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám, 2. emelet, 65-ös iroda, naponta 10–14 óra között, szombat – vasárnap zárva. Tel. 0728-082-259.

A csütörtöki lottóhúzás nyerőszámai

28, 18, 25, 37, 44 + 16	**NOROC PLUS: 6 1 7 9 2 9**
10, 9, 2, 13, 3, 12	**SUPER NOROC: 5 1 6 7 5 0**
30, 48, 49, 40, 20, 28	**NOROC: 5 7 4 8 6 5 7**

MEGYEI HÍREK

Szombaton délelőtt lezárják Marosvásárhely központját

Október 10-én, szombaton 8–13 óra között a Rally 60 rendezvény miatt lezárják a gépjárműforgalmat a Mureş Mall és az ortodox nagykatedrális közötti szakaszon. A városközponton áthaladó autóbuszok a megszokott terelőútvonalon közlekednek (Cuza Vodă – Călăraşilor/Kossuth utca). Az utasokat felkérik, hogy vegyék figyelembe az ideiglenes forgalmi változást – tájékoztatott a Marosvásárhelyi Közszállítási Vállalat.

Járművezetők figyelmébe

Változott a forgalmi rend a Kálvária aljában, az Alexandru Papiu Ilarian utca felől az 1918. December 1. sugárút felé vezető irányban. A December 1. út felé haladva a lámpa lehetővé teszi majd a jobbra és balra kanyarodást is. Arra kérik az autósokat, hogy közlekedjenek körültekintően, figyeljenek a jelzőlámpákra és az útburkolati jelekre, valamint fokozott figyelemmel haladjanak át a kereszteződésen.

Tízéves a várbeli kézművesvásár

A hét végén, október 9-11. között idén utoljára kerül sor kézművesvásárra a marosvásárhelyi Vár sétányon. A házilag készült élelmiszer- és kézművestermékek – pékáru, sajtfélék, savanyúságok, dzsemek, méhészeti termékek, szörpök, valamint ékszerek, játékok, kozmetikumok, dekorációk – mellett jellegzetes őszi árucikkek – must, bor, zakuszka, gesztenye – is kapható lesz a vásáron, amely pénteken 12 órától, szombaton és vasárnap 10 órától látogatható 19 óráig. Mivel tíz évvel ezelőtt éppen októberben tartották meg az első ilyen termékszemlét, a szervező Mercur Creativ rendezvényszervező egyesület ajándékkal kedveskedik minden látogatónak, aki legalább egy árucikket megvásárol.

Lomtalanítás Vámosgálfalva községben

Vámosgálfalva községben hétfőtől egy hétig, október 12–19. között őszi lomtalanítás lesz a Green Planet Kft. közreműködésével. Textilhulladék, építési és bontási törmelék, limlom, valamint veszélyes hulladékok gyűjtésére kerül sor. Vámosgálfalván a polgármesteri hivatal udvarán lesz egy-egy konténer kihelyezve a nagy méretű hulladékok és veszélyes hulladékok számára. Szőkefalván a kastélynál, Küküllőpócsfalván a kultúrotthon mellett helyezik el a konténereket. Arra kérik a lakosságot, hogy a biológiailag lebomló hulladékot ne vegyítse a veszélyes hulladékkal: festék, azbeszt, akkumulátorok, olajszűrők stb. – tájékoztatott a Vámosgálfalvi Polgármesteri Hivatal.

Hírszerkesztő: Szer Pálosy Piroska

Román és magyar futballbajnoki mérkőzések a televízióban

Október 9., péntek:
* 18.00 óra: Vajdahunyadi Corvinul 1921 – FC Voluntari (Szuperliga, 11. forduló)
* 21.00 óra: Sepsiszentgyörgyi Sepsi OSK – Bukaresti FC Dinamo 1948 (Szuperliga, 11. forduló)

Október 10., szombat:
* 15.45 óra: Vasas FC Budapest – Kisvárda Master Good (NB I, 9. forduló)
* 17.15 óra: FC Botosán – Aradi UTA (Szuperliga, 11. forduló)
* 18.00 óra: Ferencvárosi TC – Debreceni VSC (NB I, 9. forduló)
* 20.30 óra: Paksi FC – MTK Budapest (NB I, 9. forduló)
* 21.30 óra: Bukaresti FCSB – Galaci Suporter Club Oţelul (Szuperliga, 11. forduló)

Október 11., vasárnap:
* 15.45 óra: Zalaegerszegi TE FC – Nyíregyháza Spartacus FC (NB I, 9. forduló)
* 17.45 óra: Kispest-Honvéd FC – Újpest FC (NB I, 9. forduló)
* 18.00 óra: FK Csíkszereda – CSU Krajova (Szuperliga, 11. forduló)
* 20.00 óra: ETO FC Győr – Puskás Akadémia FC (NB I, 9. forduló)
* 21.00 óra: Konstancai FCV Farul – FC Petrolul 52 Ploieşti (Szuperliga, 11. forduló)

Október 12., hétfő:
* 18.00 óra: Campionii FC Argeş Piteşti – Kolozsvári CFR 1907 (Szuperliga, 11. forduló)
* 21.00 óra: Kolozsvári FCU – Bukaresti Rapid 1923 (Szuperliga, 11. forduló)

A Szuperliga mérkőzéseit a DigiSport és a Prima Sport, az NB I-es találkozókat az M4 Sport vagy az M4 Sport+ televízió közvetíti.

Marossárpatakon leégett egy ház

A marosvásárhelyi tűzoltókat október 8-án, csütörtökön reggel 5 óra körül Marossárpatakra, a Fő utcába irányították egy lakóházban keletkezett tűz oltásához. A helyszínre két, vízzel és habbal oltó tűzoltóautót, valamint egy SMURD mentőegységet mozgósítottak. A tűzoltóegységek kiérkezésekor a tűz az egész, mintegy 100 négyzetméter alapterületű lakóépületben pusztított, ezért csak 7.10 órakor sikerült eloltani. Személyi sérülés nem történt – tájékoztatott a Maros Megyei Katasztrófavédelmi Felügyelőség sajtóképviselője, *Căluşeri Alexandra*. (*szer*)

Illusztráció Fotó: ISU

Több mint 2500 burgonyatermesztőt támogatnak idén

Lezárultak a helyszíni ellenőrzések a burgonyatermesztőket támogató programban, amelyet idén az RMDSZ kezdeményezésére indított újra a mezőgazdasági minisztérium. Több mint 2500 termelő részesül támogatásban, összesen több mint 12 500 hektár étkezési burgonyával beültetett terület után.

„Miután tavaly meg sem hirdették a támogatási programot, idén mintegy 4 millió euróval támogatjuk a burgonyatermesztőket. Az igénylések alapján továbbra is Kovászna megyében termesztik a legtöbb burgonyát, majd Hargita, Brassó és Suceava megye következik. Az APIA adatai ugyanakkor azt mutatják, hogy az elmúlt tíz évben mintegy negyedével csökkent a burgonyával beültetett terület. Ezért álltunk ki a támogatási program újraindítása mellett akkor is, ha végül az általunk javasoltnál kisebb költségvetéssel és később indulhatott el. További célzott támogatásokra és ösztönző intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy megerősítsük a burgonyatermesztést, és növeljük a termőterületet” – hangsúlyozta Tánczos Barna RMDSZ-es miniszterelnök-helyettes, ügyvivő mezőgazdasági miniszter.

A beültetett területeket a megyei mezőgazdasági igazgatóságok (DAJ) és a Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciós Ügynökség (APIA) közös ellenőrző csapatai vizsgálták.

A burgonyatermesztők hektáronként 300 eurós támogatást kapnak. A támogatás feltétele, hogy a termést legkésőbb 2026. november 18-áig betakarítsák és értékesítsék. Az ezt igazoló dokumentumokat november 23-áig kell benyújtani, a támogatásokat pedig december 22-éig fizetik ki. (*közlemény*)

30 éves az Ügyes Kezek Alapítvány

Fennállásának 30. évfordulóját ünnepli az értelmi és mozgássérült felnőtteket támogató, fejlődésüket és közösségbe való beilleszkedésüket nappali foglalkozásokkal segítő marosvásárhelyi Ügyes Kezek Alapítvány. Ez alkalomból október 15-én, csütörtökön délelőtt 10 órától ünnepi istentiszteletre kerül sor a Gecse utcai református Kistemplomban (Ştefan cel Mare utca 22. szám). Az igehirdetést szeretetvendégség követi.

Forgalmi változás Nagyadorjánnál

A Nyárádgálfalvi Polgármesteri Hivatal tájékoztatja a lakosságot, hogy a Nagyadorján felé vezető út új szakasza megnyílt, amely mostantól az autópálya alatt vezet át. Ezzel egy időben a régi utat lezárják, így ott a továbbiakban már nem lehet közlekedni. A hivatal kéri, hogy az érintett körzetben ne megszokásból vezessenek, figyeljék a táblákat, és közlekedjenek fokozott figyelemmel!

A Marosvásárhelyi **Magyar Nyugdíjasok Klubja** kirándulást szervez október 26–30. között **Hajdúszoboszlóra**. Érdeklődni a 0744-928-299 vagy 0265/264-442 telefonszámokon lehet hétfőtől péntekig, 9–14 óra között. Utolsó jelentkezési nap: **október 22**.

NÉPÚJSÁG
MAROS MEGYEI NAPILAP
Kiadja az IMPRESS KFT.
FŐSZERKESZTŐ: Karácsonyi Zsigmond
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES: Benedek István
LAPSZERKESZTŐ: Vajda György

MUNKATÁRSAK: Bodolai Gyöngyi, Farczádi Attila, Gligor Róbert László, Kaáli Nagy Botond, Mezey Sarolta, Nagy-Bodó Szilárd, Nagy Miklós Kund, Nagy Székely Ildikó, Nagy Tibor (fotó), Sófalvi Szidónia, Szeredai Vivien, Szer Pálosy Piroska. **KORREKTÚRA:** Horváth Éva, Mátyus Beáta. **TÖRDELÉS:** Donáth-Nagy György, Makkai Melánia, Vajda Gyöngyi. **FŐKÖNYVELŐ:** Nagy Melinda. **REKLÁM-LAPTERJESZTÉS:** Madaras Éva Adrienn. **APRÓHIRDETÉS:** Petres Emília. • Tel.: munkanapokon 9–14 óra között 0265-268-854, délután: 0728-082-259, e-mail: reklam@e-nepujsag.ro
SZERKESZTŐSÉG: 540015 Marosvásárhely, Dózsa György út 9. szám, II. emelet. **Internet:** www.e-nepujsag.ro **E-mail:** nepujsag@e-nepujsag.ro
Telefon: titkárság: 0265-266-780; tel/fax: 0265-266-270. **Nyomda:** Palatino.
A szerkesztőség véleménye nem feltétlenül azonos a szerzők véleményével.
Előfizetés a postahivatalokban, a postásoknál és a szerkesztőségben: tel. 0728-082-259.
Hirdetési irodánk nyitvatartási rendje: hétfő, kedd, szerda, csütörtök: 9–15, péntek: 9–14 óra között, szombat, vasárnap: zárva.

6423578000083
ISSN 1220–3475 (print);
ISSN 1584–3238 (online)

A kormányprogramról kezdett egyeztetéseket a parlamenti pártokkal Luca Niculescu miniszterelnök-jelölt

A megalakítandó kormány programjáról kezdett egyeztetéseket csütörtökön Luca Niculescu független miniszterelnök-jelölt, akit hétfőn bízott meg kormányalakítással az államfő.

Niculescu elsőként a legnagyobb frakcióval rendelkező Szociáldemokrata Pártot (PSD) kereste meg, amelynek részéről „nyitottságot tapasztalt”.

Az Agerpres hírügynökség által idézett Niculescu a találkozó után elmondta, hogy főként a költségvetés-kiigazításról és a 2027-es költségvetésről egyeztettek, az év végi kifizetésekhez ugyanis mielőbb költségvetés-kiigazításra van szükség, a jövő évi büdzsét pedig még 2026-ban el kell fogadni.

Emellett szerinte fontos, hogy az új kormány tartsa a vállalt deficitcsökkentési pályát, javítsa az adóbehajtást, védje a beruházásokat és a munkahelyeket.

Sorin Grindeanu pártelnök azt mondta: a PSD a gazdaságpolitikai irányváltás mellett ahhoz köti Niculescu kormányának támogatását, hogy a jobbközép Nemzeti Liberális Párt (PNL) és az RMDSZ is vegyen részt a parlamenti többségben.

Fontosnak nevezte, hogy egy nyíltan felvállalt kormánytöbbség alakuljon, a PSD szerint egy szakértői kormány „túl gyenge” lenne, a beiktatás után azonnal magára maradna, ezért nem támogatja ezt a megoldást.

Arra az újságírói kérdésre, hogy miként tudna együttműködni a PSD Ilie Bolojan PNL-elnökkel, akinek a kormányát a nagykoalícióból kilépett PSD buktatta meg májusban szélsőjobboldali segítséggel, a PSD elnöke azt mondta: „Bolojan nem az ő problémája”, nem az ő dolga „rendet rakni” a PNL-ben.

A miniszterelnök-jelölt csütörtök délután a PNL-székházat is felkereste, ahol az új kormány előtt álló legfontosabb feladatokról egyeztetett.

Ilie Bolojan pártelnök a találkozó után azt mondta: a PNL nem lép be a Niculescu által vezetett kormányba, mert az elmúlt év tapasztalataiból kiindulva nem akar többé a PSD-vel közös kormányban szerepet vállalni.

Az ügyvivő kormányfő azonban nem zárta ki, hogy – a kormányprogram és a kabinet összetétele függvényében – a PNL bizalmat szavazzon Niculescu kormányának a parlamentben, mert az országnak haladéktalanul teljes jogkörű kormányra van szüksége.

A miniszterelnök-jelölt csütörtökön az RMDSZ politikusaival is tárgyalt.

Niculescu a negyedik politikus, aki kormányalakítással próbálkozik Bukarestben az öt hónapja tartó politikai válság kezdete óta. (*MTI*)

Támogatja a spanyol erdőtüzek és a román árvizek okozta helyreállítási erőfeszítéseket az EU

Az Európai Bizottság 134,8 millió euró uniós szolidaritási támogatást hagyott jóvá csütörtökön Spanyolországnak és Romániának az erdőtüzek és árvizek miatt szükséges helyreállítási erőfeszítések finanszírozására.

A brüsszeli közlemény szerint a 2025-ben bekövetkezett súlyos természeti katasztrófákat követően az Európai Unió Szolidaritási Alapjából (EUSF) Spanyolország 120,5 millió euró támogatásban részesül.

Az országban különösen csapadékmentes volt a nyár, melyet elhúzódó aszály, szélsőséges hőhullámok és három jelentős erdőtűz jellemzett.

A legtöbb áldozatot követelő hőhullám 2025. augusztus 8-án kezdődött, az akkor keletkezett tűzvész nyolc ember életét követelte, és a lakosság tömeges kitelepítésére kényszerítette a hatóságokat – emlékeztettek.

Az EU Románia számára 14,3 millió eurót juttat, miután 2025. május végétől június elejéig súlyos árvizek sújtották különösen a Közép, Dél-Munténia és az Északkelet régiót.

A katasztrófa jelentős károkat okozott a parajdi sóbányában is: a Korond folyó áradása kimosta a meder egy részét, megrongálta a vízgazdálkodási infrastruktúrát, és kiterjedt áramkimaradásokat okozott – írták.

„Az uniós támogatás segíti az érintett régiókat a sürgősségi intézkedések és a helyreállítás költségeinek részbeni fedezésében” – fogalmaztak.

Spanyolország 2026 májusában már kapott egy 30,1 millió eurós előleget, a fennmaradó 90,4 millió euró kifizetésére pedig rövidesen sor kerül.

Románia maradék 14,3 millió eurós támogatásának folyósítása szintén hamarosan megtörténik – írták.

2002-es létrehozása óta az EU szolidaritási alapja több mint 11 milliárd euró támogatást nyújtott 150 katasztrófa, köztük 130 természeti katasztrófa és 20 egészségügyi vészhelyzet kezelésére 25 tagállamban, valamint az Egyesült Királyságban és hat csatlakozó országban. (*MTI*)

Kína párbeszédet sürget az Európai Unióval a kereskedelmi viták rendezésére

Kína szerint nyitott együttműködésre és egyenlő felek közötti párbeszédre van szükség az Európai Unióval fennálló gazdasági és kereskedelmi viták rendezéséhez – közölte a kínai külügyminisztérium csütörtökön.

Mao Ning külügyi szóvivő azután beszélt erről, hogy Maros Sefcovic, az Európai Bizottság kereskedelmi biztosa kétnapos pekingi tárgyalássorozatot kezdett.

Sefcovic szerint az EU egyik fő célja a Kínával szembeni, szerinte fenntarthatatlan kereskedelmi hiány mérséklése, valamint az európai vállalatok kínai piacra jutásának javítása.

Az EU és Kína között hónapok óta egyeztetések zajlanak az unió Kínával szembeni kereskedelmi hiányáról, valamint a kínai ritkaföldfém- és más kritikus nyersanyagok exportjára vonatkozó korlátozásokról.

Az EU emellett a kínai állami támogatások és az európai piacra irányuló kínai export növekedése miatt is aggályokat fogalmazott meg.

Peking szerint a két félnek kölcsönös aggályait párbeszéd és egyeztetések útján kell rendeznie.

Kína ellenzi az importkorlátozásokat és a protekcionista intézkedéseket, miközben az EU olyan megoldásokat keres, amelyek mérsékelhetik a kínai importból eredő nyomást egyes stratégiai ágazatokban.

Sefcovic szerint tárgyalásainak egyik fontos témája a kritikus nyersanyagokhoz való európai hozzáférés, valamint az uniós vállalatok kínai piaci lehetőségeinek javítása.

A felek várhatóan konkrét területeken keresnek kompromisszumot, miközben az átfogó megállapodás kilátásai egyelőre bizonytalanok. (*MTI*)

ORSZÁG – VILÁG

ASF: 39 százalékkal nőtt egy év alatt a romániai magánnyugdíjalapok vagyona

A romániai magánnyugdíjalapok vagyona június végén elérte a 246,2 milliárd lejt, 39 százalékkal meghaladva az egy évvel korábbi szintet – közölte csütörtökön a Pénzügyi Felügyeleti Hatóság (ASF) elnöke, Alexandru Petrescu. Az intézményvezető szerint az összeg a GDP 12,35 százalékának felel meg. A kötelező magánnyugdíjrendszer, vagyis a II. pillér alapjai 237,4 milliárd lejt, az önkéntes magánnyugdíjrendszer, vagyis a III. pillér alapjai pedig 8,78 milliárd lejt kezeltek. A magánnyugdíjrendszer befizetőinek száma június végén 9,64 millió volt. Az alapok a nyugdíj-megtakarítások mintegy 67 százalékát fix hozamú eszközökbe, 29 százalékát részvényekbe fektették be. Az adatok az ASF magánnyugdíjpiac 2026 első félévi alakulásáról szóló jelentéséből származnak. (*Agerpres*)

A fuvarozók a TollRo-bírságok felfüggesztését kérik áprilisig

A Concordia Munkáltatói Szövetség és a Romániai Közúti Fuvarozók Országos Szövetsége (UNTRR) azt kéri a parlamenttől, hogy sürgősségi eljárásban függessze fel 2027. április 1-jéig, illetve a rendszer teljes működőképessé válásáig a TollRo útdíjrendszerhez kapcsolódó bírságokat. A két szervezet csütörtöki közleménye szerint a fuvarozók nem az új kilométerarányos útdíjat kifogásolják, hanem azt, hogy a rendszer műszaki hibái miatt is megbírságolhatják őket. A jelzett problémák között szerepel az alkalmazás menet közbeni leállása, egyes telefonokkal való összeférhetetlensége, a térképről hiányzó utak, a tévesen jelzett forgalmi korlátozások és az, hogy esetenként nem lehet a célállomásig érvényes viszonylati jegyet kiállítani. A közlemény szerint ilyen esetekben 12 óránként 2000 lejes bírság szabható ki. A Concordia és az UNTRR Robert Cazanciuc szenátor törvénytervezetének sürgős elfogadását és a TollRo hibáinak gyors kijavítását kéri. (*Agerpres*)

Őrizetbe vette a DIICOT a bangladesi futár bántalmazóját

Terrorista célú fenyegetés gyanújával őrizetbe vette szerdán a szervezett bűnözés és terrorizmus elleni ügyészség (DIICOT) Cosmin Tudorant, aki tavaly Bukarestben bántalmazott egy bangladesi futárt. A DIICOT közleménye szerint a 21 éves férfi tavaly októbertől vallási és ideológiai indíttatásból többször is erőszakos cselekményekkel fenyegette meg a közösségi médiában etnikai és vallási kisebbségek tagjait. Életük, testi épségük és egészségük elleni támadásokat helyezett kilátásba, illetve azzal is fenyegetőzött, hogy lerombolja egy kisebbségi közösség bukaresti imahelyét. Az ügyészek indítványozzák a bukaresti ítélőtáblánál Cosmin Tudoran 30 napos előzetes letartóztatását. Tudorant szeptemberben Bukarest második kerületének bírósága első fokon felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a bangladesi futár bántalmazásáért. (*Agerpres*)

Földrengés volt csütörtök délelőtt Buzău megyében

A Richter-skála szerint 3,4-es erősségű földrengés történt csütörtökön 10:48-kor Buzău megyében, a vranceai szeizmikus térségben – közölte az országos földfizikai intézet (INCDFP). A szeizmikus mozgás 134,7 kilométeres mélységben következett be. Epicentruma 50 kilométerre volt Ploiești-től, 53 kilométerre Brassótól, 57 kilométerre Buzăutól, 61 kilométerre Sepsiszentgyörgytől. Októberben eddig nyolc, a Richter-skála szerint 2,5 és 3,8 közötti erősségű földrengés történt Romániában. (*Agerpres*)

Betépett vihar a biliben

(Folytatás az 1. oldalról)

érvelnek a tervezet mellett, hogy erélyesebben kellene fellépni a drogcsempészekkel szemben, és meg kéne próbálni segíteni a függőkön is.

Amit a kezdeményezők javasolnak, az nagyjából összhangban van az uniós tagállamok többségének idevágó törvénykezésével. Nálunk ezzel szemben teljesen más a törvénykezés szelleme. Azt hosszú évek óta mondogatják a szakértők, és hangsúlyozzák ennek a jobb sorsra érdemes javaslatnak az előterjesztői, hogy mifelénk a kábítószer-ellenes harc elsősorban a fogyasztókat veszi célba. Itt a rendszer úgy néz ki, hogy ha a rendőrök elkapnak egy suhancot egy füves spanglival a parki padon, akkor hivatalból indul a bűnvádi eljárás, és ha a tettes netán vett még egy szálat a haverjának is, akkor máris drogcsempésszé lépik elő. Az ilyen esetekben előírt eljárásra rámegy egy csomó hatósági erőforrás és energia, de időközben legalább szép statisztikák készülnek, amelyek szerint a rend buzgó őrei egyre több és több drogcsempészt fülelnek le. Ez jó az egyenruhásoknak, mert lesz karácsonyi prémium, és szintén jó a hazug statisztikákkal a mellüket előszeretettel döngető politikusoknak is. És még náluk is sokkal jobb a drogokat tonnaszám csempésző nehézfiúknak is, mert amíg a rendőrök és az ügyészek a fogyasztókkal vannak elfoglalva, addig nem zavarják az ő üzletüket. Mindenki jól jár, kivéve az áldozatokat, akiket védeni és kezelni kellene, ahogy az egy normálisan működő országban elvárható lenne. Hogy milyen túlkapásokra képes egy statisztikákra kihegyezett, a valósággal távoli köszönőviszonyban sem levő szabályrendszer, azt például jól szemlélteti az a közelmúltbeli ügy, amikor a rendőrséget új drogtesztelő szerkentyűkkel szerelték fel, és ezek elő is léptettek drogfogyasztónak meg csempésznek egy rakás olyan embert, akik orvosi receptre felírt gyógyszereken kívül nem szedtek egyebet. Most már ők is szép adatok a kábítószer-ellenes harc honi statisztikáiban.

Abból ítélve, hogy az előterjesztők közül kettőnek a párttársai már az érdemi vita előtt elhatárolódtak ettől a tervezettől, szinte borítékolni lehet, hogy ezt lesöprik az asztalról. A kábítószer-ellenes háború célkeresztjében továbbra is a fogyasztók maradnak, a hatóságok és a politikusok játsszák tovább a maguk kisded számháborúit, a csempészek meg röhögnek a markukba, és békésen üzletelnek tovább.

Mégis lett magyar nyelvű mérnökképzés Marosvásárhelyen!

(Folytatás az 1. oldalról)

dr. Hollanda Dénes emeritus professzor, *dr. Kása Zoltán* egyetemi tanár, emeritus professzor, illetve *dr. Szép Sándor* egyetemi tanár, emeritus professzor voltak. A meghívottakat *dr. Tonk Márton* egyetemi tanár, a Sapientia EMTE rektora kérdezte.

Dr. Hollanda Dénes nyugalmazott emeritus professzor elmondta, hogy 1990-ben, a marosvásárhelyi Petru Maior Egyetem dékánjaként azt javasolta a szenátusnak, hogy az almérnöki szakot alakítsák át mérnöki szakká, román és magyar nyelven, fele-fele arányban. A javaslat eljutott a minisztériumba, ahol a miniszterhelyettestől azt a választ kapta, hogy „Marosvásárhelyen sosem lesz magyar nyelvű mérnökképzés”. Így az egyetemen végül csak a román nyelvű mérnökképzés indult el, dr. Hollanda Dénest pedig javaslata miatt minden vezetői pozíciótól ellehetetlenítették. A professzor úr azonban nem mondott le a magyar nyelvű képzésről, kutatásai során pedig rátalált a román törvénykönyv azon cikkelyére, amely még 1921-ben kimondta, hogy alapítványok magánegyetemeket hozhatnak létre. Így született meg a magyar nyelvű magánegyetem ötlete, amely végül 2001-ben, a Sapientia Alapítvány égisze alatt indult el, és amit ma Sapientia EMTE-ként ismerünk. A professzor hangsúlyozta, hogy véleménye szerint nem az a fontos, hogy kinek mekkora szerepe volt az egyetem létrehozásában, hanem az, hogy létrejött egy magyar nyelvű felsőoktatási intézmény, ahol az erdélyi magyarság anyanyelvén tanulhat.

Dr. Dávid László egyebek mellett kiemelte, hogy arra az összetartó, ütőképes és jól felkészült szakmai közösségre a legbüszkébb, amelyet az elmúlt évtizedekben sikerült kiépíteni. Úgy véli, a kezdeti nehézségekhez és bizonytalansághoz képest szinte leírhatatlan, ami ma van. Az egykori rektor néhány személyes példán keresztül fejtette ki, hogy mindig is úgy érezte: a Sapientia EMTE abban különbözik más egyetemektől, hogy itt elsősorban nem a hatalom szavával, hanem emberséggel igyekeznek megoldani a problémákat. Mint mondta, ez leginkább akkor jelentett kihívást, amikor az egyes karokat közös nevezőre kellett hozni, és az egyéni döntést felül kellett írnia a közös érdeknek. Dr. Dávid László úgy fogalmazott: „A Sapientia sokkal több, mint egy autokrata intézmény, itt sokkal fontosabbak az emberi kapcsolatok, és ez nagyon szerethetővé teszi”.

Már délben szorgoskodtak a főzőverseny résztvevői

Fotó: Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar

Dr. Szép Sándor többek között elmondta, hogy amikor csatlakozott az egyetem oktatói csapatához, nagy élmény volt számára az intézményt jellemző lelkes és tenni akaró fiatalság és közösség. Kiemelte, hogy a kezdetekben az egyetemen oktató professzorok többsége más városokból, illetve Magyarországról érkezett, és más-más elképzeléssel viszonyultak az egyetemhez. Ezeket az elképzeléseket szép lassan össze kellett hangolni. Mint mondta, a vezetőség és az oktatók mellett a hallgatóknak is fontos szavuk volt abban, hogy milyen irányba fejlődött az egyetem.

A beszélgetés végén dr. Tonk Márton arra kérte a meghívottakat, hogy „szolgáljanak útravalóval” az egyetemnek. Dr. Hollanda Dénes szerint rendkívül fontos lenne felelevenïteni a kezdeti lelkesedést, amely napjainkban lankadni látszik, dr. Szép Sándor pedig a hatékonyabb tanszéki kommunikáció fontosságára hívta fel a figyelmet. Dr. Dávid László kiemelte, hogy a következő generációknak meg kell őrizniük az elmúlt két és fél évtizedben felépített értékeket, míg dr. Kása Zoltán egy varázsütéssel a régóta betervezett B épület felépítését valósítaná meg, hogy újabb laboratóriumokkal és kutatótermekkel gazdagodhasson az egyetem infrastruktúrája.

Hagyományokat teremtettek a hallgatók

A rendhagyó történelemórát követően egykori sapientiás hallgatók osztották meg az egyetemi éveikhez és a közösséghez kapcsolódó személyes történeteiket. A beszélgetés résztvevői *Bodó Előd Barna*, *Kali István*, *Magyari Boglárka*, *Portik Vilmos* és *Rigmányi Eszter* voltak, akik hallgatóként nemcsak tanulmányaikban, hanem az egyetemi közösség életében is aktív szerepet vállaltak. A beszélgetést *dr. Domokos József* egyetemi docens, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának dékánja moderálta.

A meghívottak többsége az egyetem első éveiben volt hallgató, így ahhoz a generációhoz tartoztak, amely megalapozta a diákéletet. Portik Vilmos elmondta, hogy a Hallgatói Önkormányzat (HÖK) elindulásának legnagyobb és leghangosabb támogatója dr. Hollanda Dénes volt, aki teljes vállszélességgel kiállt amellett, hogy a diákok maguknak szervezzék meg a hallgatói életet a karon belül. Ezt követően születtek meg az olyan események, mint a gólyatábor, a gólyabál, a Tudományos Diákköri Konferencia (TDK), majd az első ballagás és az azt megelőző közös kocogás. Bodó Előd Barna kiemelte, hogy az egyetemi büfé megalapítása szintén a HÖK feladata volt, Rigmányi Eszter pedig rámutatott, hogy azért volt izgalmas rendezvényeket szervezni, mert a diákok tudták, hogy „üres a lap, és amit elkezdenek, abból akár hagyomány is lehet”. Kali István hozzátette, hogy amikor a campus felépítése veszélybe került, a diákság jótékonysági eseményt rendezett a Kultúrpalotában annak érdekében, hogy ők is hozzájárulhassanak az épület felépítéséhez. A beszélgetésben részt vevők közül legfrissebben végzettként Magyari Boglárka elmondta, hogy bár az évek során történtek változtatások – a kocogást követő szalonnasütést például néhány éve felváltotta a közös gulyásozás –, és más újdonságok is megjelentek, mint például a filmestek vagy társasjátékestek, az említett rendezvények a mai napig az egyetemi élet szerves részét képezik.

A beszélgetésből egyebek mellett az is kiderült, hogy az első években a tanárok és diákok együtt tanultak, míg napjainkban a hallgatókat már egy rutinos és jól felkészült tanári gárda várja. Ugyanakkor a résztvevők egyetértettek abban, hogy az oktatók közvetlensége és segítőkészsége az évek során megmaradt, és nagymértékben segíti a diákok fejlődését.

Futball, film és finom falatok

A nap folyamán a Marosvásárhelyi Kar tanszékeinek dolgozóiból, valamint az adminisztráció munkatársaiból és a Hallgatói Önkormányzat képviselőiből összeállított csapatok főzőversenyen mérhették össze tudásukat. Bár a résztvevők nagy versenylázban égtek, a hangulat mindvégig remek volt. A bográcsételeket médiában dolgozó szakemberek – Ambrus Laura, Bereczki Szilárd, Doru Borşan és Zsombori Nóra –, valamint az egyetemi étkezde munkatársa, Szabó Melinda értékelték. A zsűri döntése alapján az első díjat az adminisztrációs csapat érdemelte ki, amely az elismerő oklevél mellett egy, a Sapientia logójával ellátott fakanalat is kapott, hogy megőrizhesse a kulináris dicsőség emlékét.

Az eredményhirdetést követően az érdeklődők megtekinthették a Drakula halála című filmet, amely Lajthay Károly 1921-es, ugyanazt a címet viselő, elveszett némafilmjének újraértelmezése. A nap folyamán több sporttevékenység is zajlott, amelyek iránt szintén nagy volt az érdeklődés. Többen csocsóztak és pingpongoztak, a futballbajnokság pedig a kora esti órákig eltartott. A szurkolók a nap folyamán minden mérkőzést hangos ovációval kísértek. A közösségi napot a Hallgatói Önkormányzat által szervezett szabadtéri buli zárta.

25 éves az építészkamara

Minőségi építészet jelennek és jövőnek

A României Építészkamara idén ünnepli megalakulásának 25. évfordulóját. Az építészet világnapja alkalmából az országban működő 22 építészkamara olyan rendezvényeket szervezett, amelyek lehetőséget adnak a párbeszédre arról, hogyan növelhető az építészet minősége településeinken a következő években. A Romániai Építészeti Kamara Maros megyei területi fiókja Marosvásárhelyen egy eseménysorozatot készített elő október 6–10. között, amellyel erősíteni kívánja a szervezet szerepét az építészek összefogásában, a közpolitikák befolyásolásában, a civil társadalommal és a döntéshozó szervekkel való párbeszéd biztosításában, valamint a minőségi építészet népszerűsítésében.

Mezey Sarolta

A rendezvény október 6-án filmvetítéssel kezdődött, a *Kolozsvár kincsei* című filmben *Guttmann Szabolcs* a város épített örökségét mutatta be a résztvevőknek. Szerdán, a hivatalos megnyitó napján sajtótájékoztatót tartottak, amikor a Kultúrpalota Kistermében *Farczádi Róbert* ismertette a Maros megyei építészkamarát, a szakma vezető szereplői pedig a kamara fontosságát és szerepét emelték ki.

– A 25. évfordulónkon megerősítjük közös felelősségünket az épített környezet alakításában. Az építészet nem csupán épületek felhúzását jelenti, hanem az életfeltételek folyamatos formálását – a jelen és a jövő generációi számára egyaránt. Olyan felelősségteljes építészeti gyakorlatra törekszünk, amely összhangban van a politikai akarattal, a szakmai integritással, az interdiszciplináris együttműködéssel és a hiteles részvétellel. A döntéshozatali és alkotói folyamatok középpontjába az emberi méltóságot, a kulturális sokszínűséget, az ökológiai egyensúlyt és a hosszú távú közösségi értéket helyezzük. A 25 éves évfordulón vállaljuk az átalakulást, a sebezhetőséget, a kölcsönösséget és a közös felelősséget – mondta *Adriana Raus*, a kamara Maros megyei területi szervezetének elnöke.

Arhitectura 6 – díjkiosztó ünnepség

Délután *Orbán János* művészettörténész vezetésével Marosvásárhely építészeti értékeit vezetett túra keretében mutatta be. Este Şerban Sturza műépítész munkásságával ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Fotó: Nagy Tibor

Csütörtökön este konferenciára és könyvbemutatóra került sor, ahol Tim Ingold A face című könyvét Kovács Kázmér fordításában ismertették.

Pénteken 15 órakor Tájazonosság, hitelesség és táj címmel konferencia kezdődik az Incub Centerben, majd az Arhitectura 6 biennálé díjkiosztó ünnepségére kerül sor. Moderátor Máté Krisztina műépítész.

– Az Arhitectura 6 biennálé megrendezéséért hat megye és három építészkamara fogott össze ezelőtt 12 évvel, és rotációval, kétévente szervezzük meg. Hat évvel ezelőtt Brassó, aztán Szeben volt a helyszín, s most megint Marosvásárhelyen van a sor a szervezésben. A hat megyéből a legjobb építészeti projekteket gyűjtjük össze, 114 munkát választottunk ki, ezeket kategóriák szerint rendezzük, kiállítjuk, és a legjobbakat díjazzuk. A kiállítás a Színház téren szombaton 11.30 órakor nyílik meg, ahol fényképkiállítás is várja az érdeklődőket – mondta Máté Krisztina műépítész.

A gyerekekre is gondoltak, szombaton 9.30–11 óra között 7–11 éves gyermekek számára gyermeképítészeti műhelyeket szerveznek az Incub Centerben, ahová várják a jelentkezőket.

SZERKESZTI: BENEDEK ISTVÁN

Mohács 500 – Egy csata előzményei és hosszú árnyéka (3.)

A birodalom, amellyel Magyarország szembekerült

Benedek István

Sorozatunk előző része azt vizsgálta, mennyiben indokolt a Mátyás halála utáni évtizedeket általános hanyatlásként leírni. A kérdésnek azonban van egy másik oldala is: milyen hatalommal kellett szembenéznie az országnak? Az Oszmán Birodalom katonai ereje mögött hatalmas területek, adózók, intézmények és felhalmozott tapasztalat állt. Ezek megismerése ugyanúgy hozzátartozik Mohács előzményeinek feltárásához, mint a magyarországi viszonyok újbóli szemrevétele.

Egy határvidéki fejedelemség útja

Az oszmán állam a 13–14. század fordulóján, Kis-Ázsia északnyugati részén formálódott. Nevét az uralkodóház alapítójáról, Oszmánról kapta. Európai jelenléte már jóval Konstantinápoly elfoglalása előtt jelentőssé vált: a Balkán a birodalom egyik központi térségévé lett. Az 1453-as győzelem pedig uralkodói székhelyet, fontos közlekedési csomópontot és rendkívüli tekintélyt adott II. Mehmednek és utódainak.

A magyar történeti látószögből könnyű ezt a terjeszkedést észak felé tartó, egyenes vonalú folyamatként elképzelni. A szultánok azonban több irányban háborúztak. I. Szelim 1514-ben a perzsiai Szafavida-dinasztia uralkodója felett aratott győzelmet, majd 1516–1517-ben megdöntötte a Szíriát és Egyiptomot uraló Mamlúk Szultanátust. Ezek muszlim hatalmak közötti háborúk voltak, vallási és dinasztikus ellentétekkel, területi és politikai célokkal.

Amikor I. Szulejmán 1520-ban trónra lépett, európai, ázsiai és afrikai területeket összefogó hatalmas birodalmat örökölt, melyet mai fogalmak szerint jó indokkal nevezhetünk nagyhatalomnak. Magyarország helyzetét tehát olyan események is befolyásolták, amelyek a déli határtól messze történtek.

Sokféle alattvaló, közös uralkodó

A korabeli Oszmán Birodalomra félrevezető volna mai értelemben vett nemzetállamként tekinteni. Lakói között törökök, görögök, délszláv népek, albánok, örmények, arabok és más közösségek is éltek. Az alattvalókat elsősorban az uralkodóhoz fűződő viszonyuk, jogállásuk, vallásuk és társadalmi helyzetük különböztette meg.

Az állam muszlim jellege meghatározó volt, de a hódítás nem jelentette valamennyi lakos áttérítését. Keresztény és zsidó közösségek is fennmaradtak, saját vallási intézményekkel. Ez nem a mai értelemben vett vallási egyenlőséget jelentette: a nem muszlim alattvalókat külön adókötelezettségek és jogi megkülönböztetések érintették. A kormányzásban a helyi viszonyokhoz való alkalmazkodás és a kényszer egyaránt szerepet kapott.

A szultán kezében nagy hatalom összpontosult, de parancsainak végrehajtásához kormányzati szervezetre volt szükség. A nagyvezír, az államtanácsként működő díván, a pénzügyi tisztviselők, a tartományi vezetők és a bírák különböző feladatokat láttak el. Döntéseiket vallásjogi előírások, uralkodói rendelkezések és kialakult eljárások keretezték. A központi hatalom erejét részben az adta, hogy nyilvántartotta a bevételeket, a szolgálati kötelezettségeket és a kinevezéseket. A szultáni akarat így az írnokok munkáján keresztül is érvényesült.

I. Szulejmán szultán Nakkaş Osman 1579-ben készült festményén (Forrás: Wikipedia)

Hogyan lett a termésből katonai erő?

A hadsereg fenntartásának alapját a lakosság munkája teremtette meg. A mezőgazdasági termelés adói, a városi gazdaság, a kereskedelem vámjai és más bevételi források táplálták a birodalom pénzügyeit. A katonai fölényhez az is kellett, hogy a megtermelt javakat a hatalom szolgálatába tudják állítani.

Ennek egyik fontos eszköze volt a timárrendszer. A timár rendszerint meghatározott adóbevételek beszedésére jogosította fel birtokosát, aki ennek fejében katonai szolgálattal tartozott. Nem a rábízott falvak korlátlan magántulajdonát kapta meg. A lovas katonának, a szpáhinak a bevételből kellett biztosítania felszerelését, és a javadalom nagyságától függően további fegyvereseket is ki kellett állítania. A termelő népesség adója így részben közvetlenül, a központi kincstár megkerülésével tartott fenn hadra fogható erőt.

Ezért az oszmán és a magyar uralkodó pénzbevételeinek összehasonlítása körültekintést igényel. A kincstárba befutó összeg nem azonos az állam által mozgósítható összes erőforrással. A katonai szolgálathoz rendelt, helyben felhasznált jövedelmeket is számításba kell venni.

Az újonnan megszerzett tartományok kormányzását sem egyetlen mintára szervezték meg. Egyiptom például sajátos pénzügyi rendszerével illeszkedett a birodalomba. Jelentős bevételei növelték a központ lehetőségeit, de előbb helyi kiadásokat is fedezniük kellett.

A janicsárokon túl

Az oszmán hadsereg legismertebb katonái a janicsárok, a szultán fizetett gyalogosai. A hadsereg azonban ennél sokkal összetettebb volt. A tartományi lovasság mellett udvari lovascsapatok, tüzérek, fegyver- és lőszerszállítók, várkatonák, valamint portyázó és felderítő feladatokat ellátó alakulatok is szolgálták a hadviselést. A hadjárati sereg erejét e különböző csoportok együttműködése határozta meg.

A janicsárság és az udvari szolgálat utánpótlásának egyik forrása a devsirme, közismert nevén a gyermekadó volt. Ennek során keresztény alattvalók fiait választották ki és vitték el családjuktól. Muszlim nevelést kaptak, majd képességeik és kiválasztásuk szerint katonai vagy udvari pályára kerültek. A rendszer egyesek számára magas tisztségekig vezető utat nyitott, ugyanakkor kényszerű elszakítással és vallásváltoztatással járt. A dinasztia olyan szolgálati elitet nevelt, amelynek felemelkedése az uralkodóhoz kötődött.

Az oszmánok a kézi lőfegyvereket és a tüzérséget is beépítették hadviselésükbe. Fegyvergyártó műhelyekre, nyersanyagokra és szakemberekre támaszkodtak, és átvették a számukra hasznos technikai ismereteket. Ágoston Gábor kutatásai ugyanakkor arra is figyelmeztetnek, hogy a győzelmeket nem magyarázza meg önmagában a tűzfegyverek jelenléte. A fegyvernemek összehangolása, a csatarend, a tartalékok és a parancsnoki döntések ugyanúgy számítottak. A korszerű fegyverzet akkor ért sokat, ha megfelelően alkalmazták.

A hadjárat az ellátással kezdődött

A hadsereget nemcsak összegyűjteni kellett, hanem el is kellett juttatni a hadszíntérre. Emberek tízezreinek élelmezése, a lovak és az igásállatok takarmányozása, a lőszer és a felszerelés szállítása önálló szervezési feladatot jelentett. Szekerekre, hajókra, készletekre, átkelőhelyekre és a munkára kötelezett vagy felfogadott emberekre volt szükség. A létszám növelése az ellátási terhet is növelte.

A folyók ebben kettős szerepet játszottak. Szállítási útvonalakat kínáltak, ugyanakkor átkelést, hidakat és megfelelő biztosítást követeltek. Pap Norbert és munkatársai az 1526-os hadjárat földrajzi viszonyait vizsgálva az utánpótlás vízi útjaira, a vízjárásra és a táborozás lehetőségeire is ráirányították a figyelmet.

Ebből az is következik, hogy az oszmán erőfölény nem jelentett korlátlan mozgásszabadságot. Az út hossza, az utak állapota, az időjárás és egy elhúzódó ostrom egyaránt befolyásolhatta, meddig jut el a sereg, és mennyi időt tölthet a célterületen. A magyar védelem szempontjából ezért az időnyerésnek is értéke volt. Egy vár jelentőségét nem kizárólag a helyőrség létszáma vagy falainak vastagsága adta, hanem az is, mennyire tudta akadályozni a támadó további mozgását.

Mi indította újabb háborúkra a szultánokat?

A terjeszkedés céljait sem lehet egyetlen okra visszavezetni. A vallási legitimáció fontos szerepet játszott: a dinasztia az iszlám védelmezőjeként és győztes uralkodóházként mutatta be magát. A hadisikerek növelték a szultán tekintélyét, jövedelmeket, tisztségeket és jutalmazási lehetőségeket teremtettek. Emellett stratégiai útvonalak, kereskedelmi érdekek, a határvidék biztonsága és az ellenfelek közötti erőviszonyok is alakították a döntéseket.

Fodor Pál kutatásai arra irányították rá a figyelmet, hogy az oszmán célokat a birodalom saját politikai gondolkodása és társadalmi viszonyai felől is vizsgálni kell. A hódítás érdekeket szolgált, és az uralkodói hatalom igazolását is segítette. Az egyes hadjáratok célját azonban mindig a konkrét helyzetben kell vizsgálni.

A közvetlen területszerzés mellett a függőség különböző formái is rendelkezésre álltak. Az adófizetésre kötelezés vagy egy helyi uralkodó hatalmon hagyása más lehetőségeket és költségeket jelentett, mint a tartományként való bekebelezés. A fegyverszünet, az alku és a katonai nyomás egyaránt része volt az eszköztárnak. Más eredménnyel számolhatott az udvar különböző ellenfelekkel és erőviszonyokkal szembesülve.

A fölény és a győzelem ára

Szulejmán 1521-ben elfoglalta Nándorfehérvárt, 1522-ben pedig Rodoszt. Az egyik hadjárat a Magyar Királyság védelmét gyengítette meg, a másik a Földközi-tenger keleti térségének erőviszonyait módosította. Magyarország számára az oszmán veszély létkérdéssé vált; az oszmán vezetés számára a magyar határ több fontos hadszíntér egyike volt.

A fölény mellett a veszteségeket is érdemes láthatóvá tenni. Fodor Pál és Mércz András 2023-ban egy különleges oszmán feljegyzést közölt: az 1526-os hadjárat veszteséglistáját, amely egy Magyarországról elhurcolt középkori Biblia lapján maradt fenn. A forrás nem kizárólag a mohácsi ütközet, hanem a hadjárat több eseményének veszteségeit sorolja fel. A szerzők becslése szerint az oszmán sereg a teljes hadjárat során állományának mintegy tizedét, esetleg ennél is többet veszített. A különböző eredetű létszámadatok összevetése itt is gondos mérlegelést kíván.

Mohács előestéjén a Magyar Királyság olyan ellenféllel állt szemben, amely nagyobb erőforrásokat tudott katonai célokra mozgósítani, és ehhez tartós intézményeket működtetett. Ez lényegesen szűkítette a magyar döntéshozók lehetőségeit. Sorozatunk következő részében azt vizsgáljuk meg, milyen katonai és diplomáciai válaszokat keresett erre a magyar vezetés, és hogyan alakult az ország mozgástere a Nándorfehérvár 1521-es elestétől az 1526-os hadjáratig tartó öt évben.

Forrásjegyzék

Ágoston, Gábor: Empires and Warfare in East-Central Europe, 1550–1750: The Ottoman–Habsburg Rivalry and Military Transformation. In: Frank Tallett – D. J. B. Trim (szerk.): European Warfare, 1350–1750. Cambridge University Press, Cambridge, 2010. 110–134. A tanulmány bevezető része a 15–16. század fordulójának erőviszonyait is tárgyalja. https://www.reenactor.ru/ARH/PDF/Agoston_02.pdf

Ágoston, Gábor: War-Winning Weapons? On the Decisiveness of Ottoman Firearms from the Siege of Constantinople (1453) to the Battle of Mohács (1526). Journal of Turkish Studies 39. (2013) 129–143. https://makale.isam.org.tr/server/api/core/bitstreams/5c9bd850-26a2-4635-8832-1626e0599484/content

Fodor Pál: Magyarország és a török hódítás. Argumentum, Budapest, 1991. https://tti.abtk.hu/kiadvanyok/kiadvanytar/fodor-pal-magyarorszag-es-a-torok-hoditas/viewdocument/30

Fodor Pál – Mércz András: Mi is veszett Mohácsnál? Oszmán-török veszteséglista az 1526. évi hadjáratról. Történelmi Szemle 65. (2023) 2. sz. 193–235. https://tti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz_2023_2/TSZ_2023-2_Fodor-Mrcz.pdf

Pap Norbert – Gyenizse Péter – Kitanics Máté – Szalai Gábor: Az 1526. évi mohácsi csata helyszíneinek földrajzi jellemzői. Történelmi Szemle 62. (2020) 1. sz. 111–152. https://www.mohacsvita.hu/images/publikaciok/TSZ_2020_1_Pap_Gyenizse_Kitanics_Szalai_2.pdf

A természet kalendáriuma (DCCXLII.)

Kiss Székely Zoltán

A lombhulláskor vigaszunkra
Eljön a víg szüret megint,
Lesz már, ami fölmelegítsen,
Ha kissé hűsebb szél legyint.
A szőlőskertek vígan vannak,
Aki most búsul, mind bohó (…)

Szüret. **Ady Endre** versének kezdő soraival indulok az októberi szőlőhegynek. Ha kedved tartja, kedves Olvasóm, kóstoljunk bele együtt ***Dionüszosz*** levébe!

Zeusz fiának, a bor ógörög istenének bölcsője Thrákiában ringott. A név jelentése: Dionüszosz = nüszai Zeusz. (Nüsza helységnév, több is volt belőle, a hívek az isten kultuszhelyeit rendre Nüszának nevezték.) Ő nem olümposzi isten, hiszen halandó: halandó anyától született, meghaló és feltámadó fiúisten volt. Eredetileg a szőlő és a bor, majd általában a vegetáció és az életet adó nedvesség megtestesítője – olvasom **Jankovics Marcell** ***Jelkép-kalendárium***ában.

A szőlőhegynek ormát
Újhold sarlója vágja
S a fanyarzöld borostyán
Bús homlokomra kúszik…
Távol kékes ködéből
Vonatok integetnek
Mámorpiros szemekkel,
Óbor dalol szívemben
És új igékre várok.
Nunc est bibendum! Itt van
Az ihlet drága perce,
A röppenő, örök perc.
Napóleont ilyenkor
Csókolja homlokán a
Nikészárnyú szerencse,
Goethét a múzsa és lány,
Ilyenkor forr a vér és
Fogan az áldott csíra,
A jövendő. A kalmár
Aranya most gurul és
Én most kezdek dalolni!

Juhász Gyula ***Dionysos borából*** olvassa ki az októberi lelkesedést.

Október 9. **Szent Dénes** napja. Legendája szerint a halott vértanú a fejét a hóna alá kapta, és a maga lábán ment a sírba kivégzése helyéről (Mons Martyrum, Mártírok hegye, a mai Montmartre). Ez a groteszk motívum ugyanabból az ősi kelta kalendáriumi mítoszból kerülhetett Dénes legendájába – veszem elő újólag Jankovics Marcell Jelkép-kalendáriumát –, melyből a ***Sir Gawain és a zöld lovag*** című lovagi románc formálódott. Ez utóbbi titokzatos hőse az erdőlakó örökzöld óriás, akinek hiába vágják le a fejét, azt hóna alá kapva odébb áll, s a következő esztendőben sértetlenül tér vissza. A zöld lovag az évente megújuló vegetációt jelképezi. Növényi szimbóluma, az örökzöld magyal ***Mars*** isten északi megfelelőinek volt a szent növénye. A „magyallovag” (nálunk zöld ember, bodzakirály) lefejezése játékos szokásként egészen a legutóbbi időkig fönnmaradt Európában. A jelképes kivégzés **Frazer** leírása szerint úgy ment végbe, hogy a zöld lombokba öltöztetett „áldozat” a feje fölé tartott egy botra tűzött maszkot, s azt csapta le a „hóhér” kardja. (A zöld lovagról szóló elbeszélés ezért beszél óriásról.)

Október 9-én, 1764-ben született Szatmár városában **Katona Mihály** református lelkész, nemzetközi elismertségű földrajztudós, a kort foglalkoztató csillagászati kérdések legjelentősebb magyar szakértője. A debreceni kollégiumban tanult, 1790-ben kollégiumi könyvtáros lett. 1793-tól a frankfurti egyetemen végzett tanulmányokat, majd Komáromban volt tanár. Idézek az 1814-ben Komáromban megjelent ***A föld mathematikai leírása a világ alkotmányával együtt*** című művéből, ami korában a legszínvonalasabb és legtartalmasabb magyar természetiföldrajz-mű volt:

Ezek felett balra tündöklenek külömböző szembetűnő Tsillagok, a' Tzethalnak, vagy ennek a' Tengeri Tsudának Fején, a' mellyek közzül egy Menkúr; a' mellytől alá felé esik egy nevezetes Tsillag a' Tzethal nyakán, a' melly változtatja Nagyságát, és nem mindenkor látható; innen a' Neve. […] Némelly álló Tsillagok, a' mellyek Tsudálatos vagy változó Tsillagoknak neveztetnek, bizonyos idő szakaszokban, bizonyos változást szenvednek az ő fényekben; úgy hogy most kissebb, majd nagyobb fénnyel tündökölnek; néha egy ideig egészen-is eltűnnek. …Illyen van három a' Hattyúban; egy a' Tzethal' nyakán, a' melly 11 Hónapok alatt, harmadik nagyságú Tsillagból egészen elenyészik egy ideig.

Így tette rendbe az ég dolgait 212 évvel ezelőtt a komáromi tanár.

Horváth István is ezt teszi – a földi mindennapokban. ***Rendbe tett világ***át 1971-ben rótta papírra.

Még a fűrészen kezem melege.
Szelíd fáradtság bizsereg tele.
S milyen rendbe tett, nyugodt a világ,
hogy tervem szerint a köbméter fát
máma felvágtam (helyén a hasáb),
s hogy letettem a nap izgalmasát.
Munkám célt ért a megszabott körön.
S így a fáradtság maga is öröm.
Vagy csak ***így az****, mert így az* ***igazi****.*
Hisz emberként is az igaz, aki
nemcsak önmagát, de a holnapot
szolgálja azzal, mit rendbe rakott.
Most a pennámon remeg az ujjam.
Betűimnek, lám, más jellege van.
Baktatóbb az ***m****, meggyötört a* ***g****.*
Olyanok, mint a kétkezieké.
Hogy ne feledjen „kiművelt” agyam,
kezem így jelzi hajdanvolt magam.
S mosolyt villant fel szájam szögletén.
Kétkeziként vert szíven itt a fény,
mely a tetőkig kényszerített fel.
De ím, ez a jel arról is felel,
hogy nem vakított, vonzott csak a fény;
így maradt a ***lent*** *s lett a* ***fent*** *enyém.*
Szelíd melegét ontja a zsarát.
Kinn a telehold hideg sugarát
öltik magukra növő dérpihék.
Altat – szülöttét – falum, a vidék.
Érzem: enyém a föld, a csillagok.
És egy cseppet tán boldog is vagyok.

Október 15-én, 1848-ban hagyta itt a földi világot **Borosnyai Lukáts János**, a marosvásárhelyi református kollégium első természetrajztanára. A ***Rövid természethistória*** című munkájában a természetrajz tárgyait rímes versekbe foglalva adta ki. Versbe szedve megírta városunk történetét is, s a borítólapra írta volt: ***Vásárfija a Szent Márton napi sokadalomra.*** A beígért „ajándékotskából” mindössze két könyvecske jelent meg. A ***Májusi bokréta*** című munkájában a növények elrendezésének áttekintése **Linné Károly** rendszere alapján történt.

Milyen csillagos égbolt vár minket október 15-én úgy 9 óra tájban? Ha délről a nyugat felé sétáltatjuk szemünket, az égen a látóhatárhoz közel láthatjuk a Bak, Nyilas, Pajzs, Kígyótartó, Herkules, Északi Korona, Ökörhajcsár és a Nagy Medve pislákoló csillagait. Északon a Göncölszekér ilyenkor éri el legalacsonyabb helyzetét; az északi szélesség 30º-nál délebb már nem is kel fel. A Pegazus négyszöge központi helyet foglal el a zeniten – az ősz beköszöntésének legbiztosabb jele.

Tőle É-K-re az Andromeda-köd halvány-

Megszépül csöndesen a bánat-őszirózsa

Enyém az őszi pompa

kodik: a hozzánk legközelebbi, óriási spirál galaxis szabad szemmel csupán elmosódó fényfolt. Távcsöves felkeresése októberben kecsegtet nagyobb sikerrel. Első írásos leírását **Abd al-Rahmán al-Szúfi** perzsa csillagász adta: Kr. u. 964-ben megjelent ***Az állócsillagok könyvé***ben kis felhőként említette. 1612-ben **Simon Marius** figyelte meg, majd **Charles Messier** 1764-ben felvette katalógusába. 1887-ben készült az első fénykép róla. Akkor spirális ködként tartották számon, s azt sem tudták még megállapítani, hogy a Tejútrendszerünkön belül vagy azon kívül helyezkedik-e el. Végül **Edwin Hubble** 1923-ban igazolta távolságát: az Androméda-köd egy másik csillagváros, jóval a miénk határain kívül, 2,5 millió fényévre innen; átmérője több mint 200 ezer fényév, s több mint 1000 milliárd csillagot tartalmaz. Valódi látszólagos égbolti nagyságát – a teliholdénál többszörös átmérőjű – szabad szemmel észlelni sem lehet. Az Androméda sorsa szorosan kapcsolódik a mi galaxisunkéhoz: a számítások szerint 10 milliárd év múlva a két galaxis össze fog ütközni. (Aggódni ezért nincs okunk. A csillagászati tér és idő távolságok nem földi léptékkel mérendők!)

Továbbhaladva, fejünk felett szikráznak a Nagy Nyári Háromszög csillagai – a Deneb a Hattyúban, az Altair a Sasban és a Vega a Lantban – a mi galaxisunk csillagai. Tőlük északra a Cefeusz, Sárkány, Kis Medve és a Kassziopeia csillagképei ragyognak. Ha déli irányból kelet felé fürkészünk, a Vízöntő, Halak, Kos, Perseus, Szekeres, Zsiráf és a Hiúz fénylenek. Keleten pedig már kél a téli égbolt első jellegzetes csillagképe, a Bika.

Október van. **Juhász Gyula** versében is:

Szüret tüzei égnek,
Szólnak szüreti nóták
S a szőlőhegyek hátán
Venyige lombja pirkad
És megszépül csöndesen
Az egész mulandóság.

Szüret tüzei mellett
Próbáljunk melegedni,
Szüret nótái mellett,
Míg venyigelomb pirkad,
Próbáljuk meg csöndesen
A tavaszt elfeledni!

Enyém e dalos ősz most,
Enyém az őszi pompa,
Enyém e bús mosolygás.
Venyige lombja pirkad
És megszépülsz csöndesen
Bánat, nagy őszirózsa!

A szüret az egész évi munka hozománya, a felvágott tűzifa készülődés a télre, miközben a csillagos égbolt változásában – rácáfolva a költő bánat-virágára – ott a remény a majdani tavaszi éledésre.

Maradok kiváló tisztelettel.

Kelt 2026-ban, Szent Dénes napján

Épített örökségünk

Egy eltűnő vár története Erdély múltjában

Vannak helyek Erdélyben, amelyekből ma már alig maradt valami, mégis évszázadok történetét őrzik. Egy várfal, néhány alapfal, egy dombtető vagy éppen egy régi helynév sokszor többet mond el a múltról, mint gondolnánk. Zsidóvár is ilyen hely. A Karánsebes környékén egykor álló erősség történetében királyok, fejedelmek, főurak, katonák és hadjáratok váltották egymást. A vár hol királyi birtok, hol adomány, hol katonai erősség volt, és többször is fontos szerepet kapott a térség történelmében. Lugostól délkeletre, a Karánsebes felé vezető út közelében fekszik Zsidóváralja község. A fölötte emelkedő Várhegy tetején található a vár csekély maradványa. A várat valószínűleg a Csáky, (néhol Csák) család valamelyik tagja építtette…

Nagy-Bodó Tibor

Zsidóvár – évszázadok, királyok és fejedelmek nyomában

A források több évszázadon keresztül követik nyomon Zsidóvár sorsát: a középkori említésektől kezdve a török háborúk korán át egészen addig, amíg a vár fokozatosan elveszítette jelentőségét, majd rommá vált.

Egykor emberek éltek és harcoltak itt, döntések születtek falai között, ma pedig már csak csekély maradványok emlékeztetnek arra, hogy ezen a helyen egykor egy jelentős erősség állt.

Zsidóvár története ezért nem csupán egy vár története. Egy darab erdélyi múlté, amelyet az idő lassan eltüntetett, de a történelmi források még megőriztek számunkra.

A vár első ízben egy 1320-ban kelt oklevélben fordul elő, amikor Dénes királyi tárnokmestert említik várnagyának, aki ezt a tisztséget még 1329-ben is betöltötte.

Amikor I. Lajos 1368-ban Himfy Benedeket vidini bánnak nevezte ki, akkor több vár, így Temesvár, Zsidóvár, Sebesvár, Miháld és Orsova várak átadását is elrendelte.

Kiss Gábor az Erdélyi várak, várkastélyok c. könyvében ír arról, hogy Zsigmond király 1424-ben Losonczy László érdemeit felsorolva külön kiemelte, hogy a lázadó Horvátitól és Palisnaitól Temesvárt, Érsomlyót, Sebest, Miháldot, Orsovát és castrum Sydowart is visszafoglalta, ezért a szalánci várat adományozta neki, egyben kinevezte e várak várnagyává.

I. Ulászló 1440-ben megparancsolta Kiss Ferenc és János deák zsidóvári várnagyoknak (castellani castri Sydowar vocati), hogy nevezett várat haladéktalanul adják át Szeri Pósa fiainak, Gáborkának és Istvánnak.

A várnagyok azonban a parancsot megtagadhatták, mert Hunyadi János 1444-ben mint saját várát adta a király beleegyezésével Guthi Országh Jánosnak, Mihálynak és berzenczei Hagymás Lászlónak cserébe az Arad megyei Solymos váráért.

A vár többször is gazdát cserél

Mátyás király 1464-ben viszont mint királyi várat (Castrum [regis] Sydowar in comitatu Themes) adományozta dengelegi Pongrácz Jánosnak és András királyi pohármesternek hadi érdemeikért.

János halála után 1478-ban özvegyének, Erzsébet asszonynak a birtoka lett. Később Corvin János kezére került a hozzá tartozó negyvenhét faluval együtt. Corvin halála után özvegyére, Frangepán Beatrixra szállt, akinek kezével Brandenburgi György őrgróf birtokába jutott.

Amit az adománylevelek igazolnak

A Keresztes Géza műépítész, műemlékvédő szakmérnök által a rendelkezésünkre bocsátott dokumentációból azt olvassuk, hogy 1542 körül Haraszti Ferenc volt Zsidóvár kétharmad részének birtokosa, de hogy mikor szerezte, nem tudni.

Izabella királyné 1548-ban Harasztitól elvette, és Petrovics Péternek adományozta, akit az aradi káptalan, krivinai Gulya Ferenc királynéi megbízott és Irsay Mihály zsidóvári várnagy jelenlétében iktattak be az uradalom birtokába.

Ferdinánd király azonban elvette tőle, és 1552-ben Lévai Jánosnak, Forgáchnak és Pásztói Jánosnak adta vissza Csálya, Lugos és Rékas várakkal együtt, amelyeket – mint az adománylevél mondja – már őseik, szüleik s testvéreik is bírtak, és amelyeket most a töröktől foglaltak vissza.

1613-ban a várat a török foglalja el

János Zsigmond 1566-ban kelt levelében Endrédi Jánost nevezte a vár tulajdonosának. 1584-ben az Apafi család kezébe került.

Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem feltehetően visszavette a várat, mert 1590-ben hívének és kamarásának, Jósika Istvánnak adományozta.

A fejedelem azonban a hűtlenséggel vádolt Jósikát 1597-ben elfogatta, Szatmár várába vitette, ahol azon gyanú miatt, hogy a fejedelemségre tört, kivégeztette.

Báthori András 1599-ben Sarmasághy Zsigmondnak, Fizy Borbála második férjének – az első Jósika volt – adományozta a várat.

Ennek várnagya, Harmadia Miklós 1600-ban sikeresen védte meg a rábízott várat Mihály vajdától. Sarmasághy 1607-ben a várat néhány faluval együtt ezer magyar forintért tizenkét évre zálogba adta, de eközben 1613-ban váratlanul a török foglalta el.

A várat visszafoglalása után I. Rákóczi György fejedelem 1633-ban Fiath Zsigmondnak zálogosította el, aki nem sokat törődött a falak kijavításával, amelyek így lassan pusztulásnak indultak.

1661-ben a szultán Ali temesvári pasát nagy sereggel küldte Erdélybe, hogy a Lipót király pártjára állt Kemény Jánost elűzze, és helyére új fejedelmet ültessen.

Ebben a hadjáratban részt vett Evlija Cselebi is, aki Lippától négy óra alatt érkezett Zsidóvár várához.

„Ezt is Köprülü foglalta el – írja. A lugosi szandzsákban, a Temes folyó partján, hegyek közt fekvő négyszög alakú fapalánk. Parancsnoka és őrsége van. Új hódítás lévén, imaretje [mecset] nincs.”

1688-ban Caraffa császári tábornok foglalta vissza a töröktől, de véglegesen csak 1691 nyarán szabadította fel Antonio ezredes.

A rombolás: a vár teljesen romos és használhatatlan állapotba kerül…

Veteráni Frigyes tábornok 1693-ban Jósika Gábornak adta a várat, amit az 1699-ben Karlócán megkötött békeszerződés értelmében le kellett rombolni.

Ez nem teljesen történhetett meg, mert 1739-ben Lentulus császári tábornok, a „fő rablófészek”-nek nevezett Zsidóvárat megszállta, ötven embert agyonlövetett, majd a várat a faluval együtt felgyújtatta.

Ezután a romvár kincstári birtok lett, amit a kamara 1830-ban Fogarassy Basilnak, Jurkovics Jánosnak, Mayer Jánosnak, Ferdinándnak és Ferencnek, valamint Trandaphil Andrásnak és Sándornak adott el.

Ekkorra már a vár teljesen romos, használhatatlan állapotban lehetett, mert a későbbiek során nem is említik. A várból ma már csak alapfalainak maradványai láthatók.

Demján László műemlékvédő építész kiegészítése

Néha kétarcú is lehet a történelem. A mások által meglovagolt rosszabbik oldalát most átfordítva a jobbikra, csak a magyaroknak kedvező történelmet nézzük. Zsidóvár. Először is tisztázni illik, hogy nem tévesztendő össze a Borsodban található Serényfalva várával, sem a Zalacsányhoz közeli, de még a háromszéki Esztelnekhez tartozó Kurtapatak melletti Zsidóvárral.

Kétarcú történelem

Gyönyörű, de máig ismeretlen vad vidéknek tűnik a Temes folyó felső folyásának vidéke a hajdani Krassó-Szörény vármegye temesi járásában fekvő, Ruszka-havasok nyugati lábánál emelkedő szirtvilág.

Ez a történelmi szörényi bánság, későbbi temesi ispáni tisztek birtoka Karánsebestől északra, de Lugostól keletre rejtegeti a Nadrág patak mosta hegytető elárvult vármaradványait. Ez a hajdani porta orientalis, azaz a valamikori határátkelőt alkotó Temesi-szoros keleti kapuja. Az erdélyi Vaskapu-hágó árnyékában megbúvó Zsidóvárhoz tartozó várról a korabeli lapok így írtak:

„…a’ falu felett magas, és meredek hegyen fekszik egy puszta Vár, melly a’ régi időkben, mint most is fenn álló falai mutattyák, igen erős lehetett, hajdan, minekelőtte a’ Török elfoglalta a’ Bánátot, Báró Józsika Familia bírta e’ helységet…”.

A helyiek megesküdnek, hogy a törökök építették az oláhokat gyötrő hitetlen magyarok ellen. Itt igyekeztek átfordítani a történelem valós arcát, hiszen a faluból kiinduló ösvényen is ezt hirdetik a színes útmutató magyarázatok a vár építésének idejéről.

Viszont az 1973–79 közötti régészeti ásatásokat végző helyi szakember, Bejan Adrian kutatásai is alátámasztják a már korábbról ismerteket, miszerint a vár 1320-ból való első írásos említése korrekt, hiszen a feltárt kerámiák és egyéb tárgyak mind arra az időszakra datálják a királyi vár létezését.

Ez megfelel a korabeli Magyar Királyság stratégiai elővárrendszerének és uradalmi birtoka elhelyezkedésének, mivel a vár elsődleges feladata a folyó völgyének és a fontos, ott húzódó kereskedelmi és hadi utak ellenőrzése, a portyázók észlelése volt.

Feltárt adatok alapján be lehet azonosítani a mai romvonalakból a hajdanvolt vár pontos méreteit és egykori szerkezeteit. A dombtető szűkös adottságai miatt jól olvasható egy szerényebb erődítmény alakzata, a kb. 42 méter hosszával és 25 méter szélességű téglalap alaprajzával. Tájolása délnyugat–északkelet irányú, amely magában foglalta a külső védőfal rendszerén kívül a belső kiszolgáló egységeket.

Feltárásokból bizonyítható, hogy a 13. és 18. századok közötti többszöri átépítésekkel nyerhette el utolsó, elpusztulása előtti végső formáját. A biztonság fokozására felépült kaputorony, majd a későbbi öreg, többszintes lakótorony növelte a vár védelmi erejét. A várudvar belsejében a kutatók a vár méretéhez képest egy hatalmas és mély, 5,6–6,2 méteres, enyhén ovális gödröt bontottak ki.

Feltételezhetően egy korai torony alapozási mélyedése lehetett, amely visszabontása után a vár tartalék vízgyűjtő ciszternája szerepét vehette át, hosszú ostromok idején a várvédők és a személyzet vízkészletét biztosíthatta.

Ismerve és korabeli leírásokból átvéve más védvárak eseteit, az őrszolgálat és a katonák életvitelét a hajnali kürtszó és a déli falubeli harangjárás szabályozta. A reggeli kapunyitástól az esti kapuzárásig a fahídon lehetett ki- és bejutni. A védőfalakon belül futó gyilokjárókon állandó járőrözés folyt, a toronyban meg a strázsák álltak az év minden időszakában a rajtaütésszerű támadások és biztonság megtartása, illetve a veszély megelőzése érdekében.

Még egy nagyon fontos tényező is a hegyi várak fokozott védelme mellett szólt, például a víztartalék folyamatos megmentése.

Víz és kenyér

A kincset jelentő életmentő vizet – forrás hiányában – az esővízből nyerték, és a vár ciszternájában tárolták. Folyamatosan őrizte és tisztán tartotta egy állandó ügyeleti őrség. Félteni is kellett a külső, néha még a belső ellenségtől is.

A vári életmód elengedhetetlen napi munkarendjéhez tartozott a faluból kétkerekű parasztkordén vagy taligán, esetleg lőcsös szekerekkel felszállítani a szükséges és elegendő élelmiszerkészletet is. Szintén a napi várélet elengedhetetlen szükségletét alkotta a védők ellátmányának biztosítása.

Ez főként a korabeli tartós élelmiszerkészletből volt megoldható, amit a füstölt hús, a szalonna, só, lencse, borsó, gabona jelentett.

A friss kenyeret a várudvar közös kemencéjében sütötték

A több kalóriapótlás végett vágóállatokat is tartottak a várban, disznót, kecskét, néha majorságot is, amelyeket a konyhai maradékból eltarthattak. Így egy teljesen gazdaságos várélet jöhetett létre. A folyadékpótlás napi adagját és a fertőzések megelőzését a vizezett bor és sör fejadagjával oldhatták meg. Néha a tömeges betegségek elterjedése meggátolhatatlanná vált a szűk várudvar bezártsága miatt. Hűvös idők megfázásos betegségei vagy a melegebb hónapok higiéniai lazasága gyakori vérhasjárványokba torkollott. Néha a vár borbély sebésze vette át a gyógyítást, ennek hiányában meg a felcserek vagy a tapasztalt füvesasszonyok, vajákosok kezében volt az orvoslás minden rejtélye.

A vár legfontosabb embere

Hasonló katonai bázisokban a várvédőkön kívül még ott volt a fegyverek karbantartását biztosító egy-két fegyverkovács, bognár, szíjgyártó és ács. Ezzel biztosították a várfalakon belüli élet teljes működését, még a kapupántok zsírozására is gondoltak, nehogy nyikorogjon egy esetleges éjjeli támadásos bevetés során.

A katonák zártságát és életkedvük növelését a szabadidejükben szervezetten oldották meg. A napi kétszeri, reggeli és esti imákkal kezdték és zárták a napot, ezenkívül a napi fegyverforgatás állandó gyakorlásával, kártyázással, torna- és kockajátékokkal, faragással, igaz vagy mókás történetek előadásával töltötték napjaikat.

Folyamatosan felügyelte őket a helyi várkapitány. Ő volt a vár legfontosabb embere, neki volt fenntartva a lakótorony, ahol a ritkán más vidékről beköszönő baráti bajtárs is elalhatott. Mint kinevezett várnagy, nemcsak katonai parancsokat osztogathatott, a várbirtok szabad vagy jobbágy falvainak védelmét is biztosította.

Még egy gondolatfuttatásnyira foglalkozhatunk Zsidóvár nevének eredetével. Feltételezhetően, akárcsak a többi középkori magyar helynév esetén, itt is talán egy helyi nemzetség vagy közismertebb személy nevéből eredeztethető.

Gyakran előfordult az Árpád-kor óta a Zsidó vagy Sydo név használata. Tájegységenként feljegyezték, hogy egy hatalmas vagy monumentális épületet, természet alkotta vonulatot „óriásnak” vagy „zsidónak” neveztek. Esetleg a táj vadságában, a mesebeli magasságban felépült vár csodálatában rejlik a név eredete, ami miatt a helyi „Óriások vára” helyett csak egyszerűen Zsidóvárként maradhatott a nép nyelvén.

Ezért maradhatott fenn máig, igaz, csak nevében, ez a klasszikus középkori erősség titokzatos maradványa. Ilyen az ősi magyar történelem itteni arca.

A történelem nem mindig monumentális épületekben marad velünk

Ma már csak alapfalak maradványai láthatók Zsidóvárból. De talán éppen ezek a megmaradt kövek figyelmeztetnek arra, hogy a történelem nem mindig monumentális épületekben marad velünk.

Néha csak egy helynév, néhány falmaradvány és a régi feljegyzések őrzik annak emlékét, ami egykor fontos volt.

Zsidóvár pedig arra emlékeztet bennünket, hogy amit ma romnak látunk, az egykor emberek életének, küzdelmeinek és történelmének színtere volt.

** A rendelkezésünkre bocsátott dokumentációért külön köszönet Keresztes Géza műépítész, műemlékvédő szakmérnöknek; a segítségért dr. Kálmán Attila tanár, történésznek. Az illusztrációt Demján László műemlékvédő építész a saját munkájából, gyűjteményéből küldte el a szerzőnek.*

FEHÉR FEKETE

Szerkeszti: Vajda Gyöngyi (1224.)

Egy anyósviccet idézünk a fősorokban.

BECÉZETT PÁL / MAGYAR MEGYE ÉS FOLYÓ / CIN – ELEMI PARÁNYRA VONATKOZÓ / ... SUMAC (PERUI ÉNEKESNŐ) / AMERIKAI ÍRÓ, KÖLTŐ (EDGAR ALLAN)

RÉGI SÚLY-EGYSÉG – JÁTSZMA / MINŐSÉG-ELLENŐRZŐ – JOSIP BROZ ...

REPÜLŐGÉP VEZETŐJE – HASADÓ (A TÓ JEGE) / RÓMAI 50 – TÉVESEN JEGYEZ

KORSZAK / BARÁT (FRANCIA) – AZ ARANY VEGYJELE / ÜRES EGY! – SZÁMSZERŰ TÉNY

OLASZ PÉNZ VOLT / BÉKÉS ... (SZÍNÉSZNŐ) – OROSZ DINASZTIA V.

TERMÉSZETES ÁLLAPOT – RÖVID SZOKNYA / GERMÁN FŐISTEN – LEARATOTT FÖLD

KÖZLEKEDÉSI PÁLYA – KETTŐS BETŰ / KAR (ANGOL) – A SZÉP NEM

KNOCK OUT (RÖV.) – KECSKEBESZÉD / VERNE EGYIK KAPITÁNYA – REPTÉRI SZOLGÁLTATÁS / OLASZ AUTÓJEL – BOLG. UBORKALEVES

ÚZ BENCE SZERZŐJE (JÓZSEF) – SZÉLHÁRFA / ÜRES TAN! – ... RÓLA (LÁTSZIK RAJTA)

OROSZLÁNNÉV / KELETLEN! – NEDVSZÍVÓ PAPÍR / KÖZÉPEN ALATT! – LUDOLF SZÁMA

FRANCIA ÍRÓ (PIERRE) / ZENEDRÁMA – HÁROM (OLASZ)

VALAMINÉL LENTEBB – F. BAUM VARÁZSLÓJA / JÁRÁS LENDÜLETE – ELSŐ (NÉMET)

TENGER (LATIN) – ÉSZT SAKKOZÓ / ... MISSA EST – KERGETŐ

... KISMALAC (A. CHRISTIE REGÉNYE) / TEHER (NÉP. RÉG.) – FOLYADÉK / ADY EGYIK ÁLNEVE – TOVA

FRANCIA ZENESZERZŐ (ÉDOUARD) / ORGÁNUM – FÉLÉV!

L. N. J. / SPANYOL AUTÓJEL

A KÍNAI KÖZMONDÁS
című pályázat nyertesei:

Kiss Tünde,
Marosvásárhely, Kárpátok sétány

Mezei Sándor,
Marosvásárhely, Béke u.

A pályázati rejtvény megfejtése:
SENKI SEM TUD NEKEM KÁRT OKOZNI MAGAMON KÍVÜL.

Megfejtések az október 2-i számból:

Minirejtvény:
1. Steinbeck
2. Vitrovius

Skandi:
Azt hinnéd, nem akar s bezzeg akar, csak akard!

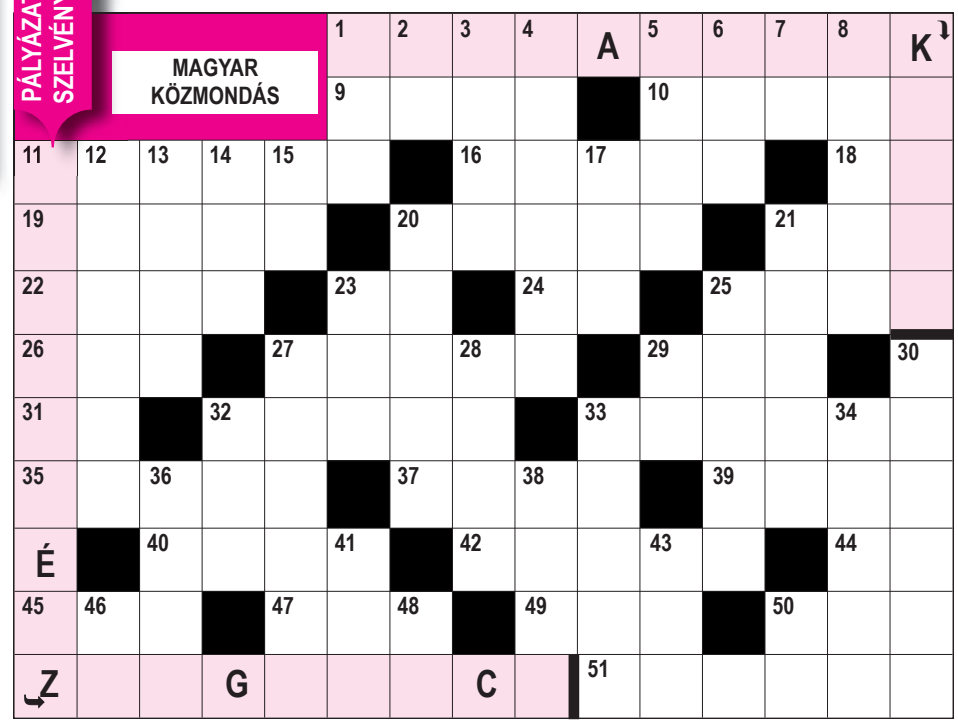
Mentor Könyvek Kiadó

Célja, hogy közkinccsé tegye az értékes kéziratokat, és publikálja, népszerűsítse őket a mindenkori magyar könyvpiacon (legyen szó szépirodalomról, ismeretterjesztésről vagy gyermek- és ifjúsági irodalomról). Szándéka, hogy beemelje szerzőit az irodalmi, a történelem- és néprajzkutatókat a tudományos köztudatba, a fordításokkal pedig hidat teremtsen a különböző írott kultúrák között. Esélyt és teret ad a fiatal szerzőknek, és rajtuk keresztül, velük teremt átjárást a magyarországi és erdélyi könyvpiac között.

mentorkonyvek.ro

PÁLYÁZATI REJTVÉNY

VÍZSZINTES:

1. A közmondás első része. 9. Dél-amerikai birodalom volt. 10. Lakodalom. 11. Férfinév (febr. 20.). 16. Kezdőpont. 18. Forrasztófém. 19. Minél előbb. 20. A hátán viszi a házát. 21. Ábrázat. 22. Megtanít. 23. Az arzén vegyjele. 24. Kicsinyítő képző. 25. Amerikai író (Leon). 26. Csüng. 27. Idegen Klára. 29. Korszak. 31. Spanyol és máltai gépkocsijel. 32. Karib-tengeri állam. 33. Letaszít. 35. Párizsi utcagyerek (V. Hugo szerint). 37. Kettőzve algákból nyert zselatin. 39. Magyar…, Kolozs megyei helység. 40. Gépkocsi. 42. Ott, kint (nép.). 44. Opus (röv.). 45. Mitöbb! 47. A Volga jobb oldali mellékfolyója. 49. Becézett Ádám. 50. Esőben álló. 51. Nedvszívó papír.

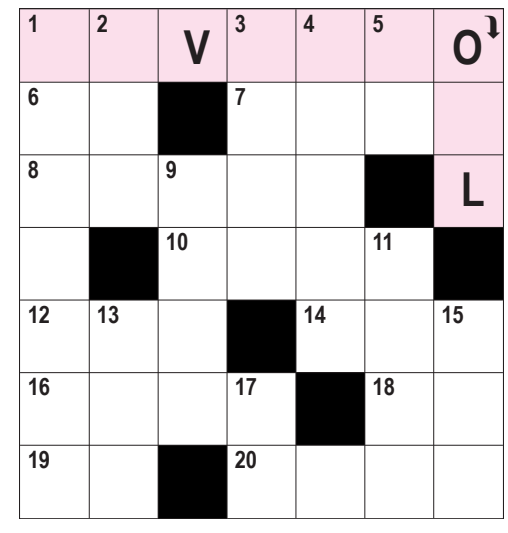
FÜGGŐLEGES:

1. Értesülés. 2. Izomkötő. 3. Török eredetű férfinév. 4. Becézett bárány. 5. A három nővér egyike. 6. Lao-Ce izmusa. 7. Tangens (röv.). 8. Portugál szigetcsoport. **11. A közmondás befejező része.** 12. Eszem-iszom. 13. Amely időpontig. 14. „Bis … qui cito …” (kétszer ad, aki gyorsan ad). 15. Cipész szerszáma. 17. Járom. 20. Ütközet a háborúban. 21. Gabonát betakarító. 23. Arab–török férfinév. 25. Kelet-európai népcsalád. 27. Svájci közigazgatási egység. 28. Énekes madár. 29. Biológiailag létezik. 30. Minden részre kiterjedő. 32. Önmagát túlbecsülő. 33. Művészettörténész (Nóra). 34. Cinnel kezelő. 36. Dél-amerikai tea. 38. Műsorszórás. 41. Kauzális. 43. Amely személyt. 46. Rég élt elöd. 48. Bankbetét! 50. Keresztül.

L. N. J.

A pályázati rejtvényben szereplő helyes megfejtéseket október 22-ig a Népújság címére (Dózsa György u. 9. szám) beküldők közül két személy egy-egy könyvet nyer. A pályázati szelvényt – a pályázat címével együtt – kérjük kivágni és a borítékra ráragasztani.

Minirejtvény

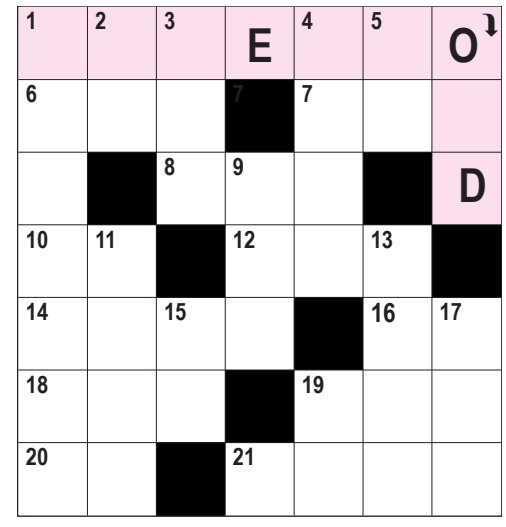

VÍZSZINTES:

1. Nagy-Britanniai város az Ír-tenger keleti partján. 6. Jótékonykodik. 7. Eltulajdonító. 8. Az egyik égtáj. 10. I. sz. 476-ig tartott. 12. Szakít. 14. Ollós állat. 16. Hegycsúcs. 18. Te és én. 19. Testrész! 20. Tarol.

FÜGGŐLEGES:

1. Vasiparos. 2. Erre a helyre. 3. Férfinév (júl. 17.). 4. Forgórész. 5. Pák! 9. Elcsenő. 11. Keret. 13. Ésszel felfog. 15. Mely személyt? 17. Ezen a napon.

VÍZSZINTES:

1. Jan Fleming angol író hőse. 6. Állami illeték. 7. Villamosan töltött atom. 8. Szörny. 10. Az arzén vegyjele. 12. Tesz, helyez. 14. Lapos. 16. Szintén. 18. Időmérő. 19. E napi. 20. Paripa. 21. Ismeretei vannak.

FÜGGŐLEGES:

1. Ajánl. 2. Juttat. 3. Spanyol arab. 4. Mint a vízszint 14. 5. Borcseppek! 9. Korszak. 11. Zokogó. 13. A szabadba juttat. 15. Mostan. 17. A Balaton folyója. 19. Tehénhang.

L. N. J.

A Tompa Miklós Társulat megkezdte a 2026/2027-es évadát

Új arculattal és friss lendülettel kezdte meg az új, 81. évadját a marosvásárhelyi Tompa Miklós Társulat. Az előttük álló időszak terveiről és újdonságairól sajtótájékoztató keretében számolt be *Berekméri Katalin* művészeti igazgató, *Pál D. Attila* kinevezett vezérigazgató, valamint *Kacsó-Kölcze Kata* marketing- és PR-koordinátor. A színház négy új bemutatóval, huszonnégy megmaradt előadással és új támogatói programmal kezdi meg az új évadot. A múlt évadban ünnepelte a társulat fennállásának 80. évfordulóját, aminek egyik legfontosabb eseménye az elsőként megszervezett INTACT Színházi Fesztivál volt. Ennek keretében kilenc napon át a Kárpát-medence különböző színházi műhelyeit hozta egy közös térbe Marosvásárhelyen. Az idei évad ennek a szakmai és közösségi térnek az építésével folytatódik.

Sófalvi Szidónia

Négy új előadás

Az idei évad legelső új produkciója Bodó Viktor rendezésében kerül a közönség elé október 10-én a Nagyteremben. Székely Csaba CS.E.H.O.V. című előadása Csehov világából kiindulva a családi és társas kapcsolatok mélyére ás, vizsgálva a bennük rejlő hatalmi viszonyokat, függőségeket és a bántalmazás természetét.

A Kisteremben Sebestyén Aba állítja színpadra a közönség számára már ismerősen csengő Elise Wilk újabb művét, az *Észak fényei* című darabot. A szerző korábbi, nagy sikerű *Alaszka* című előadása – szintén Bocsárdi László rendezésében, a Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának tolmácsolásában.

Fotó: Sófalvi Szidónia

Sebestyén Aba rendezésében – továbbra is a társulat műsorán marad.

A fiatalabb színházbarátokat Keresztes Attila rendezése szólítja meg Berg Judit népszerű ifjúsági történetének színpadi változata, a *Rumini a Tükör-szigeten*.

Az évad negyedik új bemutatóját tavasszal láthatja majd a közönség a Nagyterem stúdióterében, ahol Bertolt Brecht nyomán készült *Mackie Messer, avagy az üzlet az üzlet* című darab kerül színre Béres Marcel rendezésében.

A bemutatóbérlethez emellett egy kiemelt vendégelőadás is kapcsolódik: a marosvásárhelyi közönség Tiago Rodrigues *Sopro – Suttogás a sötétben* című darabját láthatja

Huszonnégy előadás tavalyról

Az új produkciók mellett a színház továbbra is jelentős számban mutatja be az elmúlt évek kiemelkedő produkcióit. A 2026/2027-es évadban a közönség láthatja majd *A mi osztályunk*, *Emberek és istenek*, *Liliomfi*, *A nap gyermekei*, *Én nem tudok versben hazudni*, *Santa Lolita*, *Ház a blokkok között*, *Anna Karenina*, *Alaszka*, *Metaxa*, *Mulatság*, *Az anya*, *Csónak*, *Illatszertár*, *Az igazság gyertyái*, *Lázadni veletek akartam*, *Beszélnünk kell!*, *Piros fű*, *Egy római tragédia*, *A nép ellensége*, *Pali és Lea*, *Kő, papír, olló*, *Liselotte és a május*, valamint a *Karamazovok* című előadásokat. A nagyszínpadon, a stúdióban és a Kisteremben látható repertoár az erdélyi magyar drámáktól a klasszikus és kortárs művekig terjed. Az előadásokat román – esetenként angol – felirattal játsszák, így a város teljes közösségét elérik.

Bérletrendszer, mecenatúra és új arculat

A színházbérletek közül a négy előadásra érvényes Kemény János bemutatóbérlet ára 260 lej. Emellett négyféle egységes szabadbérletet is kínálnak, aminek ára 175 lej, a diákoknak és egyetemistáknak 50 lej, nyugdíjasoknak 80 lej, míg pedagógusoknak 140 lej.

Ezzel párhuzamosan a színház új mecénási programot indított, amely a korábbi, passzív pártolásra épülő bérletrendszert egy jóval aktívabb és interaktívabb együttműködésre cseréli. A „koproduceri” kezdeményezés révén azok a támogatók, akik legalább 5000 lejjel járulnak hozzá az intézmény működéséhez, maguk választhatják ki a szponzorálni kívánt előadást. A partnerek a tiszteletjegyek mellett közvetlen betekintést nyerhetnek az alkotói folyamatba is, így közelebbről is megismerhetik a színfalak mögötti munkát. Az évadzáró gálán pedig a legjelentősebb támogatót az újonnan alapított Mecénás-díjjal tüntetik ki. Ez a kezdeményezés – a közönség megszólítását és a szakmai kapcsolatok bővítését célzó törekvésekkel, köztük a Magyar Színházi Szövetséghez való csatlakozással kiegészülve – tovább erősíti a színház szakmai és kulturális jelenlétét.

Sínen a felújítás, kiírták az igazgatói versenyvizsgát

A sajtótájékoztatón a színházépület régóta húzódó felújítása is terítékre került. Pál D. Attila kinevezett vezérigazgató elmondta, hogy a felújítás megkezdésének időpontját a következő két év és kétszázötven év közé tudja belőni. Kifejtette, hogy az 1973-ban épült tömb, valamint a kilencvenes években magántulajdonba került ingatlanrészek jogi viszonyainak tisztázása és a teljes intabulálás rendkívül kemény munkát igényelt. Bár az első fázisban az Igazságügyi Minisztérium visszadobta a dokumentációt, az átdolgozott anyagot újra benyújtották, és jelenleg a végleges kormányhatározatra (HG) várnak, amely pontot tesz a tulajdonjogi ügyek végére. A kivitelezésre 30 millió eurós európai bankhitel áll rendelkezésre a román állam keretéből, így a jogi háttér rendezése után azonnal megkezdődhetnek a munkálatok.

A menedzseri versenyvizsgáról és a folytatásról

Az intézmény élére kiírt menedzseri versenyvizsga kapcsán Pál D. Attila jelzésértékűnek nevezte, hogy elérkezett az ideje a pályáztatásnak. A pályázatokat október 16-án 14 óráig lehet benyújtani. A kinevezett vezérigazgató elmondta: a kiírás jelenlegi feltételei miatt az első körben nem tud elindulni, ám mivel a törvény értelmében az első forduló eredménytelensége esetén módosíthatják a végzettségi és tapasztalati feltételeket, bízik benne, hogy nyílik majd lehetősége a pályázásra. Kiemelte: eltökélt szándéka, hogy a jelenlegi csapatával folytassa a közös munkát a színház élén.

Önkéntesprogram a filharmóniánál

Közelebb hozni a fiatalokat a zenéhez

Amint arról lapunkban korábban már hírt adtunk, fiatalok számára kínált önkénteskedési lehetőséget az elmúlt hetekben a Marosvásárhelyi Állami Filharmónia. Az október 2-án, pénteken zárult toborzás kapcsán *Orbán Piroska* PR-felelőssel beszélgettünk a kezdeményezésről.

Nagy Székely Ildikó

– Hogyan született meg a 14 év feletti diákok és egyetemisták számára meghirdetett önkéntesség ötlete?

– Szeretnénk közelebb hozni a fiatalokat a filharmóniához. Fontosnak tartjuk, hogy ne csak koncertlátogatóként találkozzanak az intézménnyel, hanem bepillantást nyerjenek abba is, hogy mi történik egy koncert előtt és mögött. Így személyesebb kapcsolat alakulhat ki köztük és a filharmónia között.

– A Nemzeti Színháznál régóta tevékenykednek fiatal önkéntesek. Milyen mértékben jelentett ez inspirációforrást?

– A színháznál működő önkéntesprogram számunkra is követendő példa volt. A filharmónia egyébként már 2014-től szervez önkéntességi tevékenységet, a mostani kezdeményezés ennek a továbbfejlesztése, tudatosabb megszervezése, főként fiatalokat megcélozva.

– Milyen hozadéka lehet egy fiatal számára a filharmóniánál végzett önkéntességnek?

– Ez elsősorban tapasztalatot jelenthet: a fiatal megismerheti egy kulturális intézmény működését, megtanulhat kommunikálni a közönséggel, és megtapasztalhatja a csapatmunkát egy koncert kapcsán. Emellett az egyik legfontosabb célunk, hogy közelebb hozzuk a fiatalokat a zenéhez. Azt szeretnénk, hogy ne egy távoli, formális intézményként tekintsenek a filharmóniára, hanem olyanként, amihez személyes élményeik is kapcsolódnak.

– Beszélhetünk egy közösségépítésre való törekvésről?

– Igen, mindenképpen. Fontos számunkra, hogy az önkéntesek ne csak különálló feladatokat végezzenek, hanem egy közösség részévé váljanak. Olyan fiatalok találkozhatnak egymással, akiket érdekel a zene, illetve a kultúra, és közösen dolgozhatnak a hangversenyek sikeres lebonyolításán. Azt reméljük, hogy az önkéntesek idővel magukénak érzik majd a filharmóniát, és hogy kialakul belőlük egy olyan közösség, amelyhez jó tartozni.

Élményt, személyes kapcsolatot kínálni

– Milyen tevékenységekben vehetnek részt az önkéntesek?

– A filharmónia valamennyi hangversenyén bekapcsolódhatnak a munkába, legyen szó szimfonikus, vokál-szimfonikus, opera-, kórus- vagy kamarazenei hangversenyekről, leckekoncertekről vagy akár szólóestekről is. Segíthetnek a közönség fogadásában és eligazításában, részt vehetnek a reklám- és ismertetőanyagok terjesztésében, és átadhatják a meghívott művészeknek és karmestereknek szánt virágcsokrokat. Cserébe ingyen vehetnek részt a hangversenyeken, és a program végén igazolást kapnak az önkéntes munkáról, illetve a kulturális és művészeti nevelés területén végzett tevékenységükről.

– Volt-e egy határozott elképzelés arról, hogy hány fiatalt szeretnének bevonni ezekbe a tevékenységekbe?

– Nem határoztunk meg konkrét létszámot, mert elsősorban a motiváció és a megbízhatóság számít. Inkább egy olyan csapatot szeretnénk kialakítani, amelyik valóban szívesen vállalja ezt a feladatot, és hosszabb távon is számíthatunk rá.

– Melyik korosztály köréből volt több jelentkező?

– A programot 14 év feletti diákok és egyetemisták számára hirdettük meg, mert meglátásunk szerint mindkét célcsoport számára érdekes lehet. A középiskolásoknak izgalmas betekintést ad egy kulturális intézmény működésébe, az egyetemistáknak pedig később is hasznos tapasztalatot jelenthet. Inkább a 14–18 éves korosztály érdeklődött a lehetőség iránt, de az egyetemistákat is szívesen fogadjuk, hiszen nekik is hasznos tapasztalat lehet egy kulturális intézmény munkájába való bekapcsolódás.

– Az Ön tapasztalatai szerint mennyire vevők a fiatalok a komolyzenei rendezvényekre, és hogyan lehet minél több fiatalt bevonzani ezekre a programokra?

– A fiatalok szerintem nyitottak a komolyzenére, csak meg kell találni a megfelelő módot arra, hogy eljusson hozzájuk. Nem elég azt mondani, hogy „gyertek el egy koncertre”; élményt, személyes kapcsolatot is kell kínálni. Ebben az önkéntes programnak is lehet szerepe, mert ha egy fiatal nemcsak nézőként ül be egy hangversenyre, hanem már a koncert előtt is részt vesz a munkában, találkozik a művészekkel, megismeri a háttérfolyamatokat, akkor sokkal személyesebb kapcsolata lesz a filharmóniával. A változatos koncertkínálat mellett a kommunikáció módja is nagyon fontos. A fiatalok számára is érthető, közvetlen nyelven kell megszólítanunk ezt a célcsoportot, és ebben természetesen a közösségi média is fontos eszköz. De talán a legfontosabb mégis az, hogy az első koncertélményük pozitív legyen. Ha jól érzik magukat, és azt tapasztalják, hogy a filharmónia befogadó közeg, nagyobb eséllyel térnek vissza rendszeres koncertlátogatóként.

Fotó: Nagy Tibor

Múlt, jelen, remény

Kétszáz éves a havadtői templom

Múlt vasárnap a jelenlegi istenháza építésének 200. évfordulóját ünnepelte a havadtői református gyülekezet, de valójában az egész közösség létéért, múltjáért adtak hálát.

Gligor Róbert László

Létünk, magyarságunk őrzője és tükre is a havadtői templom Fotó: Sármási-Bocskai János

Külsőleg-belsőleg megújult, ünneplőbe öltözött templom várta a nem mindennapi évfordulóra érkező helyieket és vendégeket múlt vasárnap délben. Azért is volt különleges a gyülekezet számára a nap, mert a második évszázad ünneplésén körükben lehetett az Erdélyi Református Egyházkerület (EREK) püspöke is.

Az évfordulós alkalmon tartott istentiszteleten az ágendai szolgálatot nt. *dr. Batizán Attila*, a Küküllői Református Egyházmegye (KRE) esperese tartotta, míg az ünnepi igehirdetést *ft. dr. Kolumbán Vilmos József* püspök. Beszédében a főpásztor az itteni közösség ezeréves múltjára emlékeztetett, majd az efézusi levél alapján azt fejtegette, mi volt az az erő, amely megtartott minket itt több mint ezer éven át. Válasza szerint az emberi és egyházi közösség, illetve az, hogy ez Krisztusra mint alapra épült rá, és Isten döntése és cselekvése az, hogy ma is itt vagyunk. Ez a falu hálát adni gyűlt össze azért, hogy amit felépítettek, még áll, és élő gyülekezet tölti be e hajlékot – vonta le a következtetést a püspök.

A kétszáz éves múlt előtt emlékkő leleplezésével adózott a gyülekezet Fotó: Pilbáth Kincső/EREK

Egy emberként akkor és azóta

Az ünneplő gyülekezetet egyházi és világi méltóságok is köszöntötték ez alkalomból. *Ambrus Attila*, az EREK főgondnoka újabb kétszáz évet kívánt a havadtőieknek, mert „aki visszatekint közössége elmúlt századaira, az a jövő reménységével teszi”, míg *Veress Zsombor*, a KRE főgondnoka arra hívta fel a figyelmet, hogy kétszáz éve egy emberként álltak oda a helyiek a templomépítéshez, és ma is megvan kinek-kinek a felelőssége a templom, a gyülekezet és Isten országa iránt.

Csibi Attila Zoltán, az RMDSZ Maros megyei elnöke szerint is élő gyülekezet lakja be e házat, tagjai ma is összekapaszkodnak, ha erre szükség van. Istenbe vetett hitünk tartott meg és tart meg ezután is – jegyezte meg a politikus. *Varga József*, Gyulakuta község polgármestere arra mutatott rá, hogy kétszáz éve a templom a biztos pont a havadtői ember számára, de ez az épület a közösség tükre is.

A település, a gyülekezet múltját és a kétszáz éves templom történetét a falu szülöttje, *dr. Kinda István* néprajzkutató, a Székely Nemzeti Múzeum főmuzeológusa mutatta be. A reformációval az Erdőszentgyörgyhöz tartozó leánygyülekezet Vadasdhoz csatlakozott, s csak később tért vissza az anyagyülekezethez. Régi fatemploma a Cérnás-patak mellett állt (de nem tudni, hogy a mostani helyén-e). A mostani templom számára az építőanyagot 1823-ban kezdték beszerezni, a következő évben már álltak a falak, 1825-ben be is fedték, de a templombelsőt csak 1826-ban fejezték be. A templom harangtorony nélkül épült, azt csak 1844-ben kezdték el hozzáépíteni, 1847-ben pedig harangot szegődtek bele Segesvárról.

Isten háza mindig oltalmat adott, kezdetben fizikai menedéket jelentett, őrizte az élet rendjét, hozzá kötődnek az emberi élet legfontosabb pillanatai. A szocializmus idején a kisebbségbe szorult magyarság számára az anyanyelv és identitás őrzője is volt, ma pedig a legsérülékenyebbet oltalmazza: az összetartozás érzését egy virtuálisan összekapcsolt, de valójában egyre inkább elmagányosodó világban. A hit itt nem csak imádság volt, hanem cselekvés, munkára indította, áldozatvállalásra késztette és közösséggé formálta Havadtő lakóit – vallotta szülőfalujáról a hazatérő tudós.

Ember és Isten javára

Az ünnepi alkalmat a gyermekek versesénekes előadása, a presbitérium kórusának énekszolgálata tette színesebbé. Istentisztelet után a templom udvarán egy emlékkövet lepleztek le a két évszázad megjelölésére.

Arra a kérdésre, hogy mit jelent ez a templom a havadtőieknek, *Csíki Levente* helyi lelkipásztor úgy vélekedett: olyan épület, amely összeköti az embereket egymással és Istennel, ahol hálát adhatnak Istennek. Az épített örökség megőrzése és továbbadása is lényeges számukra, és fontos, hogy van egy kétszáz éves templomuk, ahol Isten dicsőségét szolgálhatják az emberek javára.

Élő gyülekezet lakja be ma is e hajlékot Fotó: Pilbáth Kincső/EREK

Klara, a látnok gyógyító Jeruzsálemből hozott szent gyógymódokkal siet a hozzá fordulók segítségére. Bármilyen problémát megold a szerelmi, anyagi és családi élet terén; visszahozza a szeretett személyt, és összehozza a szétszakadt családokat. Gyógyítja az alkoholizmust, az impotenciát és a depressziót és még sok más betegséget is; bármilyen problémát megold.

Köszönetnyilvánítások:
Elisabeta Nyárádszeredából: köszönöm, hogy meggyógyította a fiamat az alkoholizmusból és a depresszióból; István Ákosfalváról: köszönöm, hogy segítségével visszajött a barátnőm; Rozália Dicsőszentmártonból: köszönöm, hogy megoldotta a családi problémáimat, és mindent rendezett. Enikő Ernyéből: köszönöm, hogy feloldotta a családomra nehezedő átkot; Valer Marosvásárhelyről: köszönöm, hogy feloldotta a házassági átkot.
Klara minden problémát megold.
Tel. 0742-450-214. *(Fizetett hirdetés: op.)*

SZOLGÁLTATÁS – ÜZLETI AJÁNLAT

REDŐNYÖK, SZALAGFÜGGÖNYÖK, ROLETTÁK, GARÁZSKAPUK és egyéb árnyékolástechnikai cikkek, automatizált változatok, nyílászárók. TERASZBEÉPÍTÉS üveggel és ponyvával. Tel. 0745-379-638. (69277)

A MELINDA FUNERAR teljes körű professzionális temetkezési szolgáltatást és ügyintézést biztosít NONSTOP: szállítás bel- és külföldön, hamvasztás, ravatalozás, a temetéshez szükséges kellékek biztosítása. Tel. 0747-581-055, 0740-263-907. Marosvásárhely, Oneşti tér 12. szám. (68166)

ASZTALOSMŰHELYBE megbízható, becsületes SZERELŐT/ELŐKÉSZÍTŐT keresünk. A tapasztalat előnyt jelent. Versenyképes fizetés, a képesség függvényében. Követelmények: pontosság, B kategóriájú hajtási jogosítvány. Tel. 0745-301-460. (29196-I)

Marosvásárhelyi Rádió România
www.marosvasarhelyiradio.ro
96 FM
106,8 FM
1323 AM

A hirdetési rovatban megjelent közlemények, reklámok tartalmáért a hirdetésfeladó vállalja a felelősséget!

ADÁSVÉTEL

ELADÓ belterület Jedden. Tel. 0749-456-190. (28967)

BAKELITLEMEZEK felvásárlása! Azonnali fizetés. Tel. 0740-280-126. (29139)

SÍRHELYET vásárolnék a marosvásárhelyi városi temetőben. Rendezett papírokkal rendelkező sírhely érdekel. Tel. 0745-917-086. (29163)

LAKÁS

KIADÓ magánházban egy szoba (főtér környéke). Tel. 0753-065-583. (29115)

ELADÓ kétszobás, földszinti tömbházlakás a Kövesdombon. Tel. 0742-252-800. (29197)

KÜLÖNFÉLÉK

VÁLLALUNK szobafestést, bármilyen szigetelést, rámolást, takarítást, kőművesmunkát, pincefestést, -takarítást, sírkeret-felújítást, padlástakarítást, készítünk új tetőt, teraszt, balkont, ereszcsatornát. Tel. 0742-344-119, Szabolcs. (29150)

VÁLLALUNK háztetőkészítést cserépből vagy lemezből, meszelést, szigetelést, kisebb munkálatokat stb. Tel. 0745-680-818. (29149)

VÁLLALOK beteggondozást. Van tapasztalatom. Tel. 0749-871-602. (29173)

KIADÓ központi fekvésű, felszerelt fogászati rendelő (a 2-es poliklinika mellett). Érdeklődni a 0745-510-975-ös telefonszámon. (28999)

LÉPCSŐHÁZFESTÉST vállalok. Tel. 0741-699-761. (29184)

KIÜRESÍTÜNK házat, tömbházlakást, pincét stb. Tel. 0759-091-009. (29185-I)

ÉPÍTKEZÉSI munkát vállalok, tetőkészítést, cserépforgatást saját anyagból is, kisebb javításokat is, vakolást, meszelést, szigetelést, kerítéshegesztést, bádogosmunkát, terasz szigetelését. 18% kedvezmény nyugdíjasoknak. Tel. 0750-158-359, Csaba. (29186)

VÁLLALUNK tömbházlakás-felújítást, szobafestést, teraszfelújítást, vaskapu- és kerítésjavítást, fali- és padlócsempe-lerakást, bontást, szemételhordást, szigetelést, bármilyen kisebb vagy nagyobb építkezési vagy javítási munkát. Tel. 0752-479-429, András. (29159)

60 ÉVES NŐ munkát vállal. Tel. 0770-663-571. (29193)

MEGEMLÉKEZÉS

Egy őszi hajnalon egy csodálatos élet véget ért. Szerető, beteg szíve örökre megpihent, rám hagyva minden gondját, szenvedését, fájdalmát.
Csak az élet az, ami hamar elszalad, de szép emléked örökre a lelkemben marad. Nem csak az élőkkel vagyunk együtt, volt szeretteink bennünk élnek tovább, amíg élünk, rájuk emlékezünk.
Visszahoz egy szép emlék, megidéz egy fénykép, amíg e földön élek, sose lesz ez másként.

Drága férjem,

MEZEI JÓZSEF

16 éve hiányod pótolhatatlan, emléked szent, áldott. Jézusom, te adtál hitet és erőt minden szenvedésében.
Adj örök nyugalmat lelkének a mennyben.

Feleséged, Éva. (29192-I)

Szomorú szívvel emlékezünk október 10-én a marosjárai születésű

NAGY SÁNDORRA

halálának 3. évfordulóján. Nyugodjon békében!
Emlékét őrzi felesége, unokája, a rokonok, barátok. (29174-I)

Fájó szívvel emlékezünk a marosszentgyörgyi

KOCSIS ANNÁRA
szül. Tordai

halálának 9. évfordulóján.
Emlékét szeretettel őrzi három leánya és családjuk. (29194-I)

ELHALÁLOZÁS

Ha eljön majd a nap, amikor meghalok:
Ti ne gyászoljatok.
Én mindig itt leszek, mindig közel leszek…
Csak mosolyogjatok, és én az öröklét ragyogásában
Visszamosolygok rátok.

(Wass Albert)

„Ama nemes harcot megharcoltam,
Futásomat elvégeztem,
A hitet megtartottam.”
(2 Timóteusz 4:7)

Fájó szívvel tudatjuk, hogy
szeretett Édesanyám, Nagymamánk,

özv. Prof. Dr. RÓZSA FERENCNÉ
született BALOGH MÁRIA

Isten akaratában megnyugodva, 92 éves életútjának végére ért, rövid, de türelemmel viselt betegség után 2024. december 20-án szerető, tiszta lelkét visszaadta Teremtőjének.

Szerettünket, utolsó akaratának megfelelően, 2026. október 10-én, szombaton 12 órai kezdettel a marosvásárhelyi református temetőben búcsúztatjuk és helyezzük végső nyughelyére.

Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!

Gyászolják: lánya, Noémi, unokái, Bence, István-Bálint és neje, Ágota, rokonai, barátai, tanítványai és mindazok, akik szerették és tisztelték…

Távirati cím: Prof. Dr. Rózsa Noémi Katinka, 1028 Bp., Kő utca 24.
Elérhetőség: noemirozsa65@gmail.com ***(29181-I)***

„Én vagyok a feltámadás és az élet; aki hisz énbennem, ha meghal is, él.” **(János 11,25)**
A feltámadás reménységébe vetett hittel, fájó szívvel, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy

DR. DEÉ NAGY ANIKÓ

édesanya, anyós, nagymama, dédnagymama, anyatárs, unokatestvér, nagynéni, rokon, barát, munkatárs és ismerős, a Teleki Téka néhai főkönyvtárosa életének 87. évében, 2026. szeptember 7-én Egerben csendesen megpihent.
Életét családja iránti mély szeretet, valamint az erdélyi művelődés szolgálata határozta meg.
Hamvait 2026. október 16-án, pénteken 13 órakor helyezzük örök nyugalomra a marosvásárhelyi református temetőben.

A gyászoló család. (sz.-I)

Mély fájdalommal és megtört szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

MIHÁLY ÉVA

a volt marosvásárhelyi készruhagyár egykori dolgozója és a Kárpátok sétány volt lakója 2026. szeptember 28-án, életének 81. évében, rövid, de súlyos betegség következtében elhunyt.
Drága halottunk földi maradványait 2026. október 15-én, csütörtökön 10 órakor helyezzük nyugalomra a lajosmizsei (Magyarország) temetőben.

A gyászoló család. (29160-I)

RÉSZVÉTNYILVÁNÍTÁS

„Akik sokakat az igazságra tanítottak, fénylenek, mint a csillagok örökkön-örökké.”
(Dániel 12:3)

Kegyelettel búcsúzunk szeretett osztályfőnökünktől,

RÓZSA MÁRIÁTÓL

akinek kedvessége, mosolya, finom lénye emlékeinkben tovább él.

A Református Kollégium 1998-ban végzett osztálya. (sz.-I)

„Ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám, és aki nékem szolgál, megbecsüli azt az Atya.”
(Ján.12, 26)

A Marosvásárhelyi Felsővárosi Református Egyházközség lelkipásztorai, presbitériuma, munkatársai és hívei, ezúton fejezzük ki együttérzésünket dr. Ábrám Zoltán főgondnokunknak, édesapja,

ÁBRÁM SÁMUEL

ny. lelkipásztor elhunyta alkalmából.

A.B.F.R.A. (-I)

Szolgáltatásaink:

- kontaktlencse-felírás és rendelés
- ingyenes szemüvegfelírás komputeres szemvizsgálattal
- mindenik szaküzletünk orvosi szakrendelővel van felszerelve, ahol teljes szemvizsgálatot végzünk, a pácienseinket küldőpapír nélkül fogadjuk
- a gyerekvizsgálatokat speciális fotorefraktométerrel végezzük (kellemetlen pupillatágítás nélkül, távolsági fotózással)
- kötelező éves szemvizsgálatok cégek részére
- korszerű számítógép-vezérlésű japán NIDEK gépekkel bármilyen kerettípusba bedolgozunk plasztik- és üveglencsét egyaránt (gyors, olcsó és precíz munkával)
- szemüvegjavításokat végzünk (keretek forrasztása)
- új amerikai készülék látásjavításra, kancsalságra
- terápiák betegség és sérülés utáni rehabilitációra, memória-, reflexek, mozgás- és tanulászavarok javítására

OPTICA OPTOFARM

Marosvásárhely:

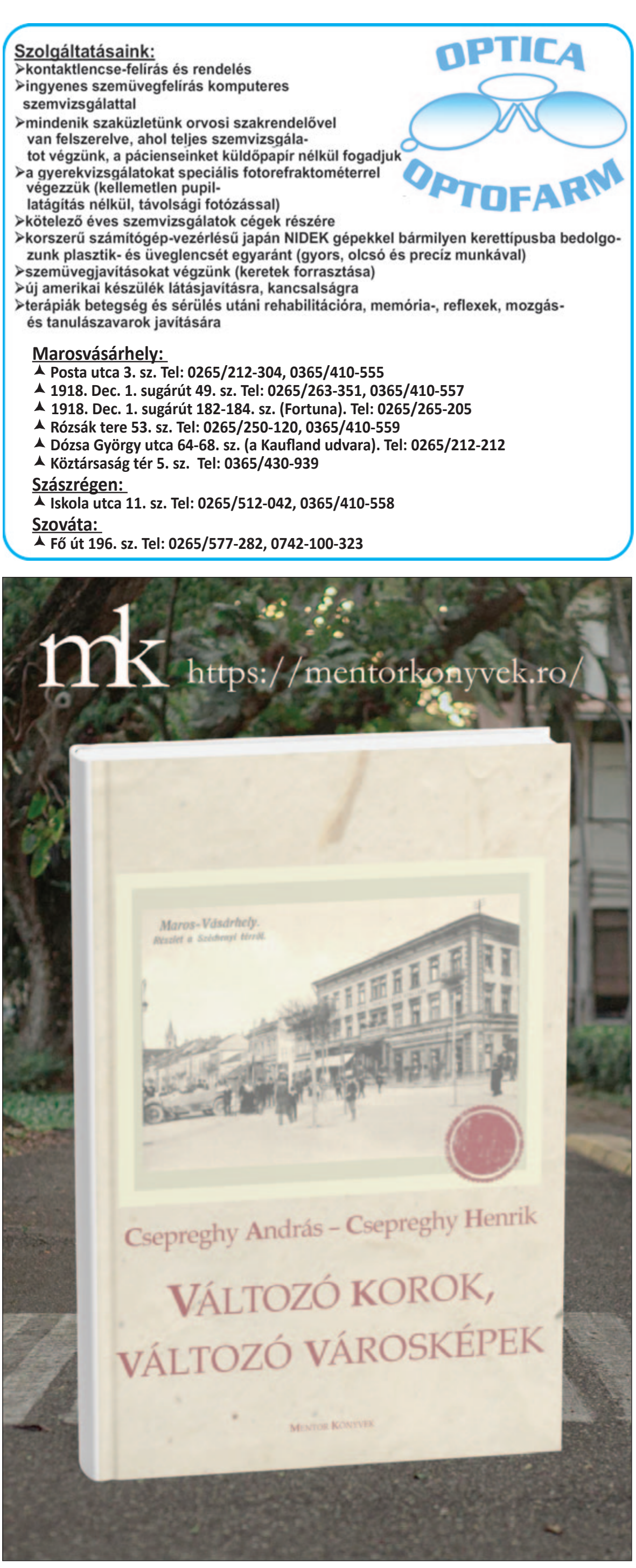
- Posta utca 3. sz. Tel: 0265/212-304, 0365/410-555
- 1918. Dec. 1. sugárút 49. sz. Tel: 0265/263-351, 0365/410-557
- 1918. Dec. 1. sugárút 182-184. sz. (Fortuna). Tel: 0265/265-205
- Rózsák tere 53. sz. Tel: 0265/250-120, 0365/410-559
- Dózsa György utca 64-68. sz. (a Kaufland udvara). Tel: 0265/212-212
- Köztársaság tér 5. sz. Tel: 0365/430-939

Szászrégen:

- Iskola utca 11. sz. Tel: 0265/512-042, 0365/410-558

Szováta:

- Fő út 196. sz. Tel: 0265/577-282, 0742-100-323

CityTv MAROSVÁSÁRHELY
MAGYAR NYELVŰ ADÁS
KEDD, PÉNTEK 19:00 ÓRA
228-as
a DIGI hálózatban

FONTOS TELEFONSZÁMOK

- Központosított ügyelet (Rendőrség, Tűzoltóság, SMURD, Csendőrség, Mentőállomás): 112
- Rendőrség - 0265/202-305
- SMURD (betegekkel kapcsolatos információk)- 0265/210-110
- Sürgősségi szolgálat:
  - gyermekeknek - 0265/210-177
- Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal - 0265/268-330
- Prefektúra - 0265/266-801
- Maros megyei RMDSZ - 0265/264-442
  - 0265/262-907
- Gyulafehérvári Caritas, otthongondozó szolgálat, 8–16 óra között: 0736-883-110
- Procardia Egészségügyi Központ
  - *Orvosi rendelők:*
  - *M. Eminescu u. 3. sz.:* - 0265/210-087
  - *Fizioterápia: Arany János u. 46. sz.:* - 0730-545-646
- Optika-Optofarm - 0265/212-304
  - 0265/312 436
  - 0265/250-120
  - 0265/263 351
- Optolens szemsebészet - 0265/263-351
- Dora Optics - 0733-553-976
  - 0733-553-976
- DIGI - 0365/400-401
  - 0365/400-404
- Áramszolgáltató vállalat - 0800-500-929
  - vidék - 0265/929
- Delgaz Grid - 0265/200-928
  - 0800/800 928
- Aquaserv:
  - hideg víz-csatorna - 0265/215-702
  - közönségszolgálat - 0265/208-888
  - központ - 0265/208-800
  - 08008 208-888
- Fogyasztóvédelmi hivatal - 021-9551
- Vasútállomás - 0265/236-284
- Vili Kft.: temetkezés, segélyintézés *(0-24 óra), professzionális balzsamozás Nemzetközi halottszállítás*
  - 0265/215-119
  - 0744-282-710
- Alkony Kft. temetkezés (24 ó.)
  - 0265/263-865
  - koporsók, kellékek, - 0745-606-215
  - koszorúk - 0745-606-269
  - halottszállítás - 0758-047-604

Méltányos reklámdíj fejében állandó szereplője lehet a FONTOS TELEFONSZÁMOK rovatnak. Várjuk jelentkezését a 0265/268 854-es telefonon.